

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 56.

Tisdagen den 12 Maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr Talmannen tillkännagaf, att, enligt mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, gemensamma omröstningar komme att vid början af morgondagens sammanträde anställas öfver de i Stats-Utskottets memorial N:o 52 och Bevillnings-Utskottets memorial N:o 8 föreslagna och af Riksdagens båda Kamrar numera godkända voteringspropositioner.

§ 2.

Till afgörande förelåg Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 7 (i samlingen N:o 18), öfver förslag angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om framläggande af lagförslag rörande skyldighet för församlingarne i riket att, i mån af omfång och folkmängd, hos sig anställa nödigt antal barnmorskor med bestämd minimilön.

*Angående
skyldighet för
församlingarne i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.*

I motion N:o 46 inom Andra Kammaren hade Herr *E. Wretlind* föreslagit att Riksdagen behagade besluta att i underdånig skrifvelse anhålla, det Konungen täcktes till en kommande Riksdag aflåta förslag till lag, hvarigenom församlingarne i riket åläggas att i mån af omfång och folkmängd anställa hos sig nödigt antal behörigen examinerade barnmorskor med en bestämd minimilön, dock med rätt för mer än vanligt genom skatter betungade församlingar att hos regeringen genom statsmedel söka bidrag till den fastställda minimilönen, men hemstälde Utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens vidare åtgärder föranleda.

Efter föredragning häraf anförde

Herr Wretlind: Herr Talman! Det utskottsutlåtande, som
Andra Kammarens Prot. 1885. N:o 56.

*Angående
skyldighet för
församlin-
garne i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

här föreligger, är i mina ögon en synnerligen bedröflig skrifvelse. Jag har visserligen under denna min första riksdag sett, att Utskotten tyckas nästan finna en heder uti att affifva motioner. Detta Utskott har dock gått längre; det har räckt sin hand till att affifva menniskor, ty, mine herrar, här är icke fråga om någonting mera eller mindre. Dock — jag misstager mig, ty här är fråga om *mera* än att affifva, här är fråga om att långsamt pina menniskor till döds. Ja, jag skulle kunna säga, att här är fråga om *ännu värre* saker än så. Men derom vill jag dock tala litet längre fram.

Utskottet kan vara ursäktadt för detta sitt utlåtande, då det ju inom sig icke egt någon sakkunnig person, och detta beror icke på Utskottet, ty det har icke valt sig sjelft. Men man kan icke heller af detta betänkande se, att Utskottet ens tagit till råds någon i detta ämne förfaren person.

Det finnes ett ordspråk, som säger, att man blifver rik icke endast genom stora inkomster, utan genom små utgifter. Jag tror, att denna sanning kan tillämpas för ett land icke endast i afseende å penningar, utan äfven å menniskolif. Ett lands tillgång på menniskor beror icke allenast på, huru många, som födas eller inflytta, utan äfven på huru många som dö eller utvandra. Uti min motion har jag ifrågasatt att vidtaga en lagbestämmelse, som söker minska vårt lands förluster genom en obehöflig död för kvinnorna, och framför allt för kvinnor på landet, hvilka icke äro stadda i något annat värf än att fullgöra det första budet: "föröker eder och uppfyller jorden", men hvilka kvinnor råka att bo inom en kommun, der vederbörande antingen af okunnighet, slöhet, fattigdom eller rent af snålhet icke velat skaffa dem det sakkunniga biträde, hvaraf de äro i behof.

Utskottet säger i sitt utlåtande: "de bestående förhållandena äro väl derjemte lyckligtvis numera sådana, att de icke påkalla sådana mått och steg, som motionären föreslagit". Hurdana förhållandena äro, har jag sökt att i min motion visa genom att der angifva, huru stort antal barnmorskor, som finnes i de olika länen såväl i städerna som på landsbygden. Det framgår deraf, att barnmorskornas antal på landet är opropotionerligt ringa i jemförelse med i städerna, så att då på landet är 1 barnmorska på 1,000—2,400 kvinnor, finnes i städerna 1 på 600—800. Dessa uppgifter bestridas dock af Utskottet som tillägger: "Verkliga förhållandet läser derjemte vara gynsamare än hvad dessa siffror innebära, i det att dels i många kommuner vistas och praktisera examinerade barnmorskor, hvilka, såsom icke varande i kommunens tjänst anställda, ej blifvit upptagna i Medicinalstyrelsens berättelser, dels många landskommuner, som enligt dessa berättelser synas lida brist på sakkunniga förlossningsbiträden, lätt och beqvämt kunna erhålla sådant från angränsande städer och på grund deraf ej känna behofvet att hos sig anställa det antal egna barnmorskor, som under andra förhållanden skulle varit erforderligt." Hvad det sista beträffar, så må det vara sant, att de, som bo i närheten af städerna kunna få dugliga biträden derifrån, men hvad det andra beträffar, att i kommunerna skulle finnas barnmorskor, hvilka icke blifva i Medicinalstyrelsens berättelser intagna, så kan detta icke

vara af någon synnerlig betydelse. Jag vet, att man på landet har exempel på, att barnmorskor bosätta sig i socknarna i väntan på att att den gamla orkeslösa barnmorskan, som förut finnes, skall dö eller taga afsked, så att de sedan må komma i åtnjutande af hennes tjenst. Detta spelar dock icke synnerligen stor rol, såsom jag nu skall bevisa genom utdrag ur den officiella statistiken.

Sedan jag afgaf min motion har jag nemligen rörande detta ämne utarbetat en tabell, hvilken jag alltså icke kunde intaga i motionen. Den har kostat flere veckors arbete och kraft granskning af arkivhandlingar i statistiska byrån. I den officiella statistiken finnes sedan lång tid tillbaka upptaget, huru många kvinnor årligen dö genom "barnsbörd" i städerna och på landsbygden samt huru många barnsängs kvinnor hafva haft "examineradt förlossningsbiträde". Jag har gjort en undersökning härom för de sista 20 åren och deraf visar sig, att under år 1863 hade icke mera än 33 procent af alla barnsängs kvinnor på landsbygden haft examineradt förlossningsbiträde. Sedan dess har procenttalet vuxit, så att det 1883 uppgick till 56 procent. Det är således ändå icke stort mer än hälften af alla barnsängs kvinnor, som har tillgång till examineradt biträde.

I städerna deremot var procenttalet 1863 91 och 1883 93, och har under dessa 20 år hållit sig mellan 90 och 95 procent. I afseende på de olika länen äro förhållandena i detta fall mycket olika. Jag har här en stor tabell, som jag dock icke skall trötta Kammaren med att uppläsa, men hvaraf synes, att t. ex. under femårsperioden 1879—1883 hade i Jönköpings län 25 procent af barnaföderskorna anlitat examineradt biträde:

i Kronobergs län	31 procent,
i Elfsborgs län	19 "
i Kopparbergs län	35 "
i Vesterbottens län	39 "
i Norrbottens län	31 "

men i Gotlands län hade på landsbygden 96 procent och i Visby 99 procent af barnsängs kvinnorna examineradt förlossningsbiträde. Detta gynsamma förhållande har varit rådande på Gotland allt sedan 1863, eller så långt min tabell sträcker sig. I alla län hafva förhållandena väl förbättrats undan för undan, men ändå står det somligstades så dåligt till, som jag nyss nämnde. Det är således obestriddigt, att i många län blott vid pass en fjerdedel af barnaföderskorna hafva examineradt förlossningsbiträde. Det visar sig alltså icke, såsom Utskottet säger, att det egna intresset är nog för att verka en förbättring i de öfverklagade förhållandena, och icke heller tror jag, att den stigande upplysningen skall vara nog att göra det.

Öfvergår jag nu till frågan om huru många kvinnolif härigenom förspillas, svarar statistiken härpå så upplysande, att jag nästan på siffran kan angifva, huru härmed förhåller sig. Det visar sig nemligen, att i städerna icke dör mera än 1 på tusen, medan deremot i landsbygden dö 2,2 på tusendet eller 22 på tiotusendet. Detta förhållande, att å landsbygden dö ungefär dubbelt så många som i städerna,

*Angående
skyldighet för
församling-
arne i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

*Angående
skyldighet för
församlingar
i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

är genomgående för hela tjuguarperioden och har icke förbättrats. På senare åren hafva förhållandena väl förbättrats både i städerna och på landet, men disproportionen dem emellan står dock i alla fall kvar. Man kan dock sätta i fråga, om icke kvinnorna på landet borde *mindre* än de i städerna dö af barnsäng, då de i allmänhet äro starkare och friskare samt i allmänhet icke lefva i så usla förhållanden som de fattigaste i städerna. År 1883 dogo dock på landsbygden 248 kvinnor i barnsäng.

Om dödlighetsprocenten varit lika liten på landet som i städerna, skulle blott hälften så många dött. På landet dogo således 1883 sannolikt 124 kvinnor på grund utaf att de hade okunnigt förlossningsbiträde.

Man kan väl säga — och Utskottet säger det — att förhållandena förbättras undan för undan af sig sjelfva och att vi derföre icke behöfva göra något åt saken. Jag vill deremot hemställa, huruvida, om så vore att i vårt land hundra personer ärligen oskyldigt dömdes, jag vill icke säga till döden, men t. ex. till spöstraff, och ordföranden i detta Utskott väckte motion om en lagförändring, som kunde afhjelpa detta missförhållande, han skulle då vara belåten med att få till svar: "Ja, det är sant, att hundra personer ärligen dömas oskyldigt, men för tjugo år sedan hände detta med dubbelt så många, hvarföre någon förändring eller förbättring nu ej heller behöfver ske."

Vi skola komma ihåg, att det här icke allenast är fråga om menniskolifs spillande, utan äfven om oskyldiges lidanden. Man är stolt öfver, att tortyren hos oss afskaffats redan för 100 år sedan; men jag tror, att de lidanden, som tillskyndas oskyldiga kvinnor genom saknaden af kunnigt förlossningsbiträde, äro att förlikna vid tortyr, och i min tanke är det en pligt att afhjelpa den.

Förut har bristande tillgång på lämpliga personer utgjort ett hinder deremot. Men då, såsom jag visat, tillgång numera finnes på dylika personer och felet endast ligger i den ojemna fördelningen af dem mellan stad och land, så är det väl icke skäl att låta saken gå som den vill och endast hoppas, att en stigande upplysning skall afhjelpa missförhållandena. Det är icke heller god hushållning att uppföra en barnmorskecorps, som sedan icke kommer till rätt användning. Då det är fråga om andra samhällsangelägenheter, låta vi icke frivilligheten vara afgörande. Vi lemna icke åt kommunernas fria skön, om de vilja hafva lärare och lärarinnor, eller om de vilja hafva fattighus eller icke, utan dessa åligganden äro genom lag ordnade. Jag tror icke, att det blefve svårare att på samma sätt ordna denna fråga.

Från barnaföderskorna öfvergår jag till barnmorskorna. Jag vågar påstå, att det icke finnes i vårt land någon corps, som har ett så maktpåliggande och svårt värf och en så dålig ställning som barnmorskorna. I utskottsbetänkandet står ett svårt tryckfel, då det heter, att deras lön utgöres i medeltal af mellan 500 och 650 kronor per år. Barnmorskorna skulle prisa sig lyckliga, om så vore fallet; men det

bör heta, att deras lön vexlar mellan 50 och 650 kronor, ty det finnes verkligen församlingar, som icke hafva större ambition än att de bjuda sina barnmorskor 50 kronor per år. Vanligen är deras lön 200 till 300 kronor jemte fri bostad och vedbrand samt möjligen någon liten ersättning för hvarje förrättning.

Utskottet menar, att barnmorskornas ställning är i denna fråga af underordnad vikt. Jag tror icke så. I ett ordnadt samhälle bör hvar och en se icke blott på eget, utan ock på andras bästa; och jag tror, att en försyndelse häremot skall straffa sig sjelf. Det är *farligt* att uppfostra proletärer bland en sådan samhällsklass som barnmorskorna. De äro utrustade med kunskaper till människors nytta, men denna deras kunskap kan också af dem missbrukas till motsatsen, att förgöra lif i stället för att rädda. Det finnes exempel, om än mycket enstaka stående, att barnmorskor varit behjelpiga att fördrifva foster. Jag anser detta vara en *ganska allvarlig* sak, ehuru jag i min motion icke vidrört den. Menniskor kunna genom ekonomisk nöd bringas till hvad de eljest ej skulle begå.

Utskottet säger: "Man torde alltså vara fullt berättigad till det antagande, att man, genom att blott låta sakerna hafva sin gång som hittills, inom kort skall hafva vunnit det syfte motionären afser, utan att hafva behöft anlita de särskilda, temligen vidlyftiga lagbestämmelser, som ett bifall till motionen skulle medföra."

Jag tror också, liksom Utskottet, att förhållandena skola förbättras. Men låt oss se till, huru denna förbättring skall gå, om den lemnas åt sig sjelf. Det är 100 år sedan examinerade barnmorskor började finnas hos oss, och under hela denna tid hafva vi nu kommit så långt, att vid pass hälften barnaföderskor på landet få sakkunnig hjälp. Skall det åtgå hundra år till, innan förhållandena blifva normala, så att den andra hälften äfven får sådan, må vi besinna huru mycket landet härvid skall komma att under tiden förlora med afseende på folkökningen. Om man antager att blott 100 qvinnors lif till följd af bristen på förlossningsbiträde spillas årligen, så utgör detta på 100 år 10,000 qvinnor, hvilka dö i den bästa perioden af sitt lif. Antaga vi vidare, att hvar och en af dessa qvinnor skulle, om hon lefvat, kunnat gifva lifvet åt tre barn till, så utgör detta 30,000 barn. Om jag nu antager att hvar och en af dessa 30,000 personer fått 3 afkomlingar, får jag efter 60 år 90,000 sådana i andra led och af dessa efter 90 år 270,000 i tredje led. Efter all sannolikhet kan man sålunda uppskatta samhällets förlust under 100 år på dylikt sätt till 400,000 personer. Detta anser jag icke vara någon sådan småsak, att den icke bör beaktas.

Min motion afser samhällets bästa, och jag har derföre i första rummet sett på barnaföderskornas bästa, men i andra hand äfven på barnmorskecorpens, såsom jag tydligt angifvit. Jag tror också, att i sjelfva verket sammanfalla begge dessa saker till en enda. Utskottet angifver såsom ett af skälen för sitt förslag, att en dylik motion väcktes 1867 och blef af Riksdagen afslagen. Ja, detta är ju mindre underligt, då den corps, som här är i fråga, icke haft några egentliga målsmän inom riksdagen, ty vår författning hvilat icke på så bred basis,

*Angående
skyldighet för
församlingarna i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

*Angående
skyldighet för
församlingar
i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

att qvinnan har talan inom riksförsamlingen. Jag vågar dock påstå att, om inom det Utskott, som behandlat min motion, suttit nio qvinnor i stället för nio herrar, hade utgången blifvit mycket annorlunda; ty qvinnorna veta dock hvad barmhertighet vill säga och ömma för den lidande.

Herr Talman! Jag anhåller om bifall till min motion.

Häruti instämde Herrar *Waldenström* och *Thermænius*.

Vidare yttrade:

Herr *Johansson* från *Kalmar*: Då jag varit ledamot af det Utskott, som behandlat denna motion, ber jag få yttra några ord till försvar för Utskottets förslag, hvilket synes vara synnerligt viktigt, eftersom Utskottet tillskrifvits icke blott mordiska tendenser mot motioner utan t. o. m. att vilja mördra människor. Jag ber då först få konstatera, att det nederst å sidan 2 finnes ett vilseledande tryckfel, der det står, att lönerna för barnmorskorna vexla mellan 500 och 650 kronor. Detta skall vara 50 och 650 kronor, men dervid är att märka, att då lönen är så liten som 50 kronor, tillkomma åtskilliga förmåner in natura, så att det kan blifva skälig ersättning, hvilket icke är förhållandet med endast 50 kronor kontant. Hvad vidare beträffar, att Utskottet tillerkänt frågan om barnmorskornas ställning en underordnad vikt, har Utskottet dermed velat säga, att barnmorskorna äro till för barnaföderskornas skull och icke tvärt om.

Hvad sjelfva motionen angår har Utskottet genom sitt afstyrkande naturligtvis icke velat medverka till det syftemål motionären afsett, ehuru det för visso måste af hvarje människa anses godt och riktigt. Utskottet är nemligen oense med motionären endast om sättet att nå detta syftemål. Utskottet har trott sig finna, att motionen icke är tidsenlig och detta på grund deraf, att redan år 1812 uppställdes såsom grundsats, att denna angelägenhet skulle skötas af församlingarna sjelfva, enär man tilltrorde dem nog omtanke och förmåga att kunna göra det. Denna grundsats har ytterligare tillämpats 1815, 1831 och senast 1867. Sedan denna tid hafva kommunerna fått långt mera utsträckt sjelfstyrelse och då kommunerna redan 1812 tillerkändes förmånen att sjelfva sköta denna sak utan tvång från statsmakternas sida, borde man väl också kunna medgifva dem det hädanefter.

Vidare har Utskottet af statistiska uppgifter funnit, att det alltjemt går framåt i den af motionären åsyftade riktningen, ehuru kanske icke så fort som man kunde önska. Antalet barnmorskor ökas hvarje år med 33 å 34, och man kan således hafva förhoppning om, att, derest allt får hafva sin gilla gång, skola missförhållandena småningom afhjelpas af sig sjelf. Utskottet har till och med ansett, att förhållandena redan nu vore bättre än de statistiska uppgifterna utvisade, enär, såsom äfven motionären påpekat, i vissa orter funnes praktiserande barnmorskor, som icke upptoges i Medicinalstyrelsens berättelse. Nu är det visserligen möjligt, att Utskottet kunnat misstaga sig, men då finnas ju i denna Kammar, som har representanter från nästan

hvarje vrå af landet, personer med kändedom om verkliga förhållandena inom de särskilda kommunerna, och då torde dessa personer blifva skiljedomare mellan motionären och Utskottet samt upplysa, huruvida det nu är så illa bestäldt i detta fall, att för afhjelpande af ifrågavarande olägenhet behöfver vidtagas den åtgärd, motionären föreslagit. Derest dessa skiljedomares åsikter öfverensstämma med motionärens, tror jag icke Utskottet — åtminstone icke jag — skall hafva något emot hvad han föreslagit, utan anse nyttigt och välgörande, om hans syftemål kunde vinnas samt i sin mån bidraga till åtgärders vidtagande i ifrågavarande hänseende. Jag tror dock för min del, att, om man skall vidtaga en sådan åtgärd, som motionären föreslagit, så bör man göra det snart, ty annars kunde det hända, att, då apparaten blir färdig och skall börja verka, så har man redan vunnit syftemålet på det sätt som sakerna nu utveckla sig, nemligen genom kommunernas eget bedömande och egna åtgärder.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr *Back Per Ersson* instämde i detta yttrande.

Herr *Key*: Jag finner den fråga, som Herr *Wretlind* i sin motion väckt, vara förtjent af den största uppmärksamhet och allt behjertande; och han har tydligt visat, att utvecklingen af barnmorskeinstitutionen gått långsammare än man väntat sig och som varit förenligt med en omsorgsfull helsovårds kraf. I det läge saken nu befinner sig, kan jag dock icke se, att motionen, äfven om den i denna Kammare nu i riksdagens sista dagar bifalles, kan föranleda till någon åtgärd, och jag ber derföre att få inskränka mig till att uttrycka min förhoppning, att denna motion måtte återkomma möjligen i en annan form och att han genom den behandling, som den vid en annan riksdag undergår, må främja det syfte, som motionären afsett, och leda till afhjelpande af den svåra brist, hvilken, såsom vi litet hvar väl inse, förefinnes i omsorgen för barnaföderskornas helsa och lif.

Herr *Persson* i *Vadensjö*: Motionären började sitt anförande ganska strängt. Han sade nemligen att Utskottet slagit ihjel icke blott motionen utan äfven menniskor. Men ser man närmare på motionens innehåll, finner man hufvudsaken deri vara, att motionären anser att våra barnmorskor hafva för liten lön. Han erkände dock i sitt yttrande, att deras antal är tillräckligt, och att barnmorskor, som icke äro ordinarie, slå sig ner i kommunerna. Motionären gjorde sedan en uträkning, deruti ingen annan troligtvis kunde följa honom. Hvad beträffar lönerna för dessa barnmorskor, så kunna de på ett eller annat ställe vara väl små, men den, som närmare tänker på saken, skall helt säkert inse, att det icke är så stor skilnad i detta afseende som i motionen omtalas. Det kan visserligen finnas församlingar, der lönerna äro 50 kronor men dertill kommer då ytterligare dels fri bostad och dels ersättning för de förrättningar, vid hvilka de biträda. I små församlingar äro dessutom lönerna för barnmorskorna ganska höga, och de måste vara det, ty de räkna i allmänhet mera

Angående skyldighet för församlingarne i riket att hos sig anställa nödigt antal barnmorskor med bestämd minimilön.
(Forts.)

Angående
skyldighet för
församlin-
garne i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)

på sin praktik och på inkomsterna vid förrättningar än på den bestämde lönen. Det är derfore som det i större församlingar, då en plats förklaras ledig, alltid finnes godt om dugliga sökande, ehuru väl lönen är ganska liten.

Hvad beträffar den omständigheten, att man så här hastigt skulle på rak arm gå in på, att staten skulle aflöna barnmorskor i de församlingar, som hafva mindre råd dertill, så tror jag, åtminstone för min del, att det icke skulle finnas någon församling, som icke skulle hafva ett eller annat skäl att andraga för erhållande af ett sådant understöd. Hvarför icke då taga steget fullt ut och anhålla, att barnmorskorna skola fullständigt aflönas af staten. Detta skulle dock icke vara välbetänkt, om barnmorskorna skulle underhållas af staten, ty de församlingar, der sådana med fast lön försedda barnmorskor skulle slå sig ned och icke lyckas göra sig omtyckta, skulle det kunna hända, att de få sitta endast med sin lön utan några andra inkomster, och under sådana förhållanden vore det svårt att få någon annan duglig barnmorska, som vill slå sig ned på samma plats som hon. En sådan förändring tror jag således icke vore lämplig eller att dessa qvinnor skulle erhålla lön på stat. Jag tror, att det sätt, som nu begagnas, är det ändamålsenligaste, att nemligen gifva barnmorskan en medelmåttig lön men äfven ersättning för förrättningarne, och jag tror då, att det bästa förhållande kommer att råda emellan henne och de personer, som äro i behof af hennes hjälp.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Wretlind: Med anledning af det påstående, som gjordes af talaren på kalmarbänken, att barnmorskornas antal ökas med 33 å 34 om året, ber jag att få betona, att denna tillökning icke kommer de delar af landet, som bäst äro i behof deraf, utan endast städerna till godo. Samme talare fruktade, att, om man icke *skyndade sig* att vidtaga något lagstadgande i denna fråga, skulle det kunna hända, att den derförinnan blefve löst af sig sjelf. Jag ber då att få påpeka hvad jag förut sagt, att då det gått åt 100 år innan hälften af barnaföderskorna på landet fått kunniga biträden, så kommer det efter all sannolikhet, att ytterligare gå 100 år, innan den andra hälften får det.

Hvad angår motionens *form*, hvilken talaren på stockholmsbänken önskade få ändrad till en annan riksdag, då frågan skulle, såsom han önskade, komma igen, så får jag meddela, att mitt yrkande i motionen är uppgjordt i samråd med ordföranden i Medicinalstyrelsen, hvilken person väl i detta fall bör anses vara den lämpligaste rådgifvaren.

En talare på malmöbänken har påstått, att jag sagt, att det finnes för många barnmorskor i vissa socknar. Detta har jag icke sagt. I ingen socken på landet tror jag det finnes för många; men i städerna finnes det ofta nog för många. Om man sammanlägger hela antalet, så blir det dock icke för stort för landet i sin helhet, ehuru fördelningen är mycket ojemn.

Jag har äfven i min motion påpekat, att små församlingar på landsbygden hafva svårt att anskaffa egna examinerade barnmorskor, och därför har jag föreslagit, att antalet barnmorskor skulle ställas icke efter socknarnes antal, utan efter invånarnes, hvartill ett formelt förslag borde uppställas af regeringen efter Medicinalstyrelsens hörande. Jag medgifver gerna, att det kan vara svårt, att med nya skatter betunga församlingarne, hvilket skulle inträffa, om regeringen faststälde en minimilön för barnmorskorna samt jemväl deras antal. Derfor har jag föreslagit, att staten i vissa fall skulle lemna bidrag och jag erkänner, att jag icke vet någon bättre utväg. Jag kan icke tro, att orsaken till, att vissa församlingar hafva så jembförelsevis få barnmorskor, beror på annat än verklig fattigdom.

Såsom exempel på den ojemna fördelningen vill jag ännu en gång anföra, att Gotland har på landsbygden lika många examinerade barnmorskor som Wisby stad och städer i allmänhet, då deremot Jönköpings län å landsbygden har sådana barnmorskor för endast 25 $\frac{0}{100}$ af barnaföderskorna och Elfsborgs län för 19 $\frac{0}{100}$, således icke ens för femtedelen deraf.

Jag tror visserligen, att orsaken till denna brist på barnmorskor i åtskilliga landsbygder äfven är beroende på okunnighet om den nytta, som dessa göra, ty jag har hört kyrkoherdar säga, att de mången gång hafva svårt förmå församlingarne att antaga examinerade barnmorskor; men sedan de en gång fått sådana, så vilja de icke blifva af med dem. Ty man bör komma ihåg, att dessa barnmorskor göra nytta på landet icke blott i sitt egentliga yrke utan äfven såsom rådgifvare vid sjukas skötsel, något som är af stor vikt, då det är långt till läkare. Sålunda kunna de vara till större nytta, än man på förhand kan beräkna.

Kan någon framlägga ett bättre förslag än jag gjort, så är det icke mig emot, men, såsom jag redan nämnt, är mitt förslag uppgjordt i samråd med sakkunnig person, så att jag betvivlar, att man till en annan riksdag skall kunna framlägga något bättre. Det kommer ju i alla fall att sedan bero på regeringens pröfning, huruvida detta förslag skall blifva genomfördt eller icke. Jag yrkar därför fortfarande på bifall till min motion.

Herr A. Huss: Emedan jag icke förmår att till motionens framgång anföra några betydelsefulla skäl utöfver dem, som blifvit af motionären anförda i motionen samt dem, hvilka framhållits i de yttranden, med hvilka motionen nu blifvit beledsagad, och jag dessutom icke vill underkasta mig den motbudande sysselsättningen att svagt och ofullständigt återgifva, hvad andra förut med talent framhållit, så ber jag, då Utskottets betänkande icke förmått öfvertyga mig, att förslaget icke skulle förtjena ett bättre öde, få begränsa mitt yttrande endast till att yrka afslag å Utskottets betänkande och bifall till motionärens förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Blomberg, Er. Ersson* och *Wilh. Carlsson*.

Angående skylldighet för församlingarne i riket att hos sig anställa nödigt antal barnmorskor med bestämd minimilön.
(Forts.)

*Angående
skyldighet för
församlingar
i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

Herr Hans Andersson: Det kan hända, att förhållandena äro annorlunda i norra Sverige än hos oss, ty hvad min hembygd beträffar, så måste jag protestera mot det af motionären fälda yttrande, att barnmorskor icke vilja flytta ut på landet utan helst vinna anställning i städerna. Såsom exempel härpå vill jag anföra, att under fem års tid har den församling jag tillhör tillsatt två barnmorskor, hvarvid den ena gången tre sökande anmälde sig och den andra gången nio. Häraf torde framgå, att de icke ovilkorligen vilja uppehålla sig i städerna, om de kunna få platser på landsbygden.

Det var äfven ett annat yttrande af motionären, som jag icke kunnat underlåta att fästa mig vid, eller att dödligheten bland barnaföderskor är större nu än förut. Enligt min tanke borde förhållandet icke vara sådant, då man numera fått examinerade barnmorskor, utan dödligheten borde i stället minskas, jag vill dermed dock icke hafva sagt, att dödligheten i allmänhet beror på barnmorskorna. Dessutom vill jag ej vara med att ställa barnmorskecorpsen med lön på stat, hvilket skulle blifva en slutlig följd af motionärens förslag. Emellertid har man åtminstone icke hos oss känt någon brist på barnmorskor, och därför hemställer jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wretling: Den siste talaren har icke rätt hört mina uppgifter, ty jag har icke sagt, att barnmorskor icke vilja flytta till landsbygden, utan tvärt om tror jag honom hafva rätt, då han sagt motsatsen. Men deremot har jag sagt, att vissa församlingar och till och med *många* sådana finnas, hvilka icke vilja försöka skaffa sig barnmorskor och till följd deraf kunna inga barnmorskor flytta dit. Hvad Skåne särskildt beträffar, så finnes der rikligt med barnmorskor såväl i städerna som på landsbygden, så att de fullt motsvara folk-mängden. Vidare påstod den ärade talaren, att jag skall hafva sagt, att under de senare årtiondena dödligheten bland barnaföderskorna här i landet fördubblats. Jag sade emellertid tvärt om, eller att dödligheten bland dessa qvinnor är från år minskats, men att den var dubbelt så stor på landsbygden som i städerna. Under det nemligen i början af 1860-talet dödligheten bland barnaföderskor i städerna utgjorde omkring 20 på 10,000, men nu endast är 10 på 10,000, uppgick vid först nämnda tid dödligheten bland dem på landsbygden till omkring 40 qvinnor på 10,000, och är nu 20 på 10,000. Således har både i städerna och på landet dödligheten nedgått till hälften mot hvad den var för omkring tjugu år sedan, ehuru den på landsbygden fortfarande är dubbelt så stor som i städerna.

Herr Smith: Jag skall icke yttra mig om den ekonomiska sidan af saken eller hvad vidkommer barnmorskornas lön och dylikt. Det är, enligt min åsigt, blott en bagatell. Den motion, som Herr Wretling väckt, är utom allt tvifvel af en särdeles stor vikt. Under den långa tid, jag drifvit ett yrke, som ligger ganska nära läkareyrket, har jag många gånger erfarit, att läkare, som kallats till ett hem på landet för verkställande af någon svårare förlossning, beklagat sig öfver,

att de kommit för sent, och att barnaföderskan redan behandlats af en person, som icke haft tillräcklig kunskap för att göra förlossningen. Motionären har uppgifvit en mängd dylika fall med dödlig utgång. Men det är klart, att han icke kunnat lemna uppgift om alla de tillfällen, då sjukdomar uppstått till följd af missvårdade förlossningar. Man har sagt, att i Skåne finnes många barnmorskor, och det erkänner jag vara fullkomligt riktigt; men lika väl kunna sådana fall inträffa, som jag nyss nämnt. Om motionen icke vinner det afseende, som den enligt min åsigt förtjenar, så önskar jag dock lägga Kammarerna på hjertat, att söka i kommunerna ordna på bästa sätt i denna viktiga sak. Jag yrkar bifall till Herr Wretlinds motion.

*Angående
skyldighet för
församling-
arne i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.*
(Forts.)

Herr Grafström instämde med Herr Smith.

Herr Andersson i Himmelsby: Man har utslungat ganska svåra beskyllningar mot Utskottet, och då jag är ledamot af Utskottet, så får jag tillegna mig en del af dem. Men jag tror, att Utskottet haft goda skäl för att afstyrka bifall till motionen, i synnerhet som en motion i enahanda syfte, som icke för så få riksdagar sedan varit väckt, blifvit af Riksdagen afslagen samt dessutom förhållandet uti ifrågavarande afseende så mycket förbättrats att antalet examinerade barnmorskor sedan dess fördubblats. Det skulle vara ganska intressant, om motionären kunnat lemna tydligare uppgifter, än han gjort, i afseende å dödligheten bland barnaföderskorna, äfvensom uppgift på huru många af dem, som dött, behandlats af examinerade eller oexaminerade barnmorskor. Jag vet, att i den församling, jag tillhör, finnas två praktiserande barnmorskor förutom den af kommunen antagna, och, enligt hvad inom Utskottet blifvit upplyst, lär förhållandet vara det samma inom flera andra kommuner. För min del tror jag, att det i detta fall icke kan vara lämpligt att vidtaga några tvångsåtgärder. Det allra bästa vore, enligt min tanke, att söka på öfvertygelsens väg komma till det mål, motionären åsyftar. Motionären har tydligt visat detta, då han angifvit tillökningen i de examinerade barnmorskornas antal i afseende å stad och land. Det finnes dessutom många kommuner på landet, der man använder barnmorskor från en stad, som är närbelägen och dit man kanhända blott har en $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ mil. Jag skall icke vidare uppehålla Kammarernas tid, utan slutar med att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wretlind: Det spørsmål som den siste talaren på örebro-bänken framställt, har jag redan i mitt första anförande besvarat. Vidare har han sagt, att allmogen hyser motvilja mot examinerad barnmorska och hellre anlitar andra. Detta är riktigt så till vida, att när en barnmorska kommer till en församling, der sådan icke finnes, anlitas de förra okunniga biträdena fortfarande på grund af att folket känner till dem; och med allmogens kända tröghet att tillegna sig något nytt går det rundlig tid åt, innan den nya barnmorskan hinner skaffa sig förtroende.

En annan talare påpekade de sjukdomar, som blifva en följd af

*Angående
skyldighet för
församlingarna i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

dålig hjälp vid förlossningen och önskade få en uppgift derom. Jag är icke i tillfälle att framlägga några statistiska siffror rörande denna sak. Men naturligtvis är förhållandet det att, såsom han påpekat, genom dylik vanvård många kvinnor blifva förstörda för hela lifvet, i hvilket fall jag skulle kunna anföra verkligen härresande berättelser. Men jag vill icke tala till känslan utan till förståndet.

Under de 8½ år jag tienstgjort vid Göteborgs barnbördshus, har der aldrig inträffat så svåra förlossningsfall som förliden höst. Trenne barnsängskvinnor kommo på jernväg från landet, den ena boende fem och den andra två och en half mil från Göteborg. Dessa kvinnor hade under början af förlossningen blifvit så misshandlade af okunniga biträden, att då slutligen examinerad barnmorska och läkare tillkallades, de icke kunde något uträtta, utan kvinnorna måste transporterats per jernväg till barnbördshuset i Göteborg, der de ändtligen förlöstes från sina sedan flera dagar döda barn. De utskrefvos vid lif, men den ena med sannolikt för hela lifvet bruten helsa. Dessa förlossningsfall voro, jag upprepar det, bland de svåraste jag varit med om. Och orsaken är, att dylika fall icke *kunna* inträffa i en stad, der examinerad barnmorska från förlossningens början är tillstädes och icke kan låta en kvinna komma i ett så förtvifladt tillstånd. Om så skedde, skulle hon icke undgå att blifva afsatt från sitt embete.

Herr Wagenius: Då presterskapet enligt gällande kyrkolag äro skyldige att tillse det i de respektive församlingarna kunniga barnmorskor finnas att tillgå, må det icke förundra, att jag såsom tienstgörande prest i en svensk församling äfven yttrar några ord i denna fråga.

Jag är motionären tacksam, för det att han väckt detta spörsmål, enär det måste erkännas att i många församlingar en beklaglig likgiltighet råder i fråga om att tillräckligt antal barnmorskor finnas att tillgå. Och om motionären för denna gång med sin framställning icke skulle vinna annat än att han bragt saken på tal, så ligger redan deri enligt min mening en fördel.

Jag har sjelf på min egen hemort erfarenhet om huru det kan vara stäldt i detta afseende. Jag känner nemligen tre församlingar derstädes, hvilka under loppet af flera år icke hade någon barnmorska, hvartill orsaken förnämligast var att söka deri, att socknarne hvar för sig hafva så vidsträckt areal att församlingsborna ansågo en barnmorska vara detsamma som en droppe i hafvet. Emellertid, trots sin fåtaliga befolkning och trots sin fattigdom hafva dessa församlingar slutligen insett att ett förlossningsbiträde, om också blott ett, bör kunna uträtta något och derföre nu anställt en barnmorska.

Jag tror att om presterskapet rätt fattar sin uppgift i detta hänseende och, må vara i tid eller otid, erinrar de församlingar der brist af förlossningsbiträde förefinnes om de skyldigheter, som mensklighetskänsla och barmhertighet föreskrifva dem, tror jag att man på frivillighetens väg skall lyckas nå det mål, som här åsyftas. Jag vill härvidlag citera en latinsk sentens nemligen "gutta cavat lapidem, non vi sed sæpe cadendo." Det är presterskapets sak att, då det ser nö-

den, förmana, föreställa, vädja och truga, och då skall nog på denna väg, om man tager mensklighetskänslan till hjälp, målet uppnås utan att man därför behöfver framkalla ett lagbud, som sannolikt härvidlag ingenting skulle uträtta.

Jag yrkar bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr Andersson i Himmelsby: Jag ber endast få anmärka att talaren från Göteborg antingen missförstått mig eller ock jag honom. Jag sade i mitt förra anförande, att jag tyckte det skulle hafva varit intressant att få veta huru många barnaföderskor dött, som varit behandlade af examinerad barnmorska och huru många som dött, som varit behandlade af icke examinerad barnmorska, i hvilket hänseende jag icke sett någon uppgift förekomma i motionen, lika litet som han under diskussionen lemnat något meddelande i den vägen.

Herr Persson i Vadensjö: Det hade varit önskligt om den ärade motionären, då han lemnade denna motion, på samma gång hade sagt huru många församlingar i Sveriges rike nu icke hafva examinerade barnmorskor. Man hade då kanske haft klarare blick öfver förhållandet än att man behöft såsom nu på rak arm fatta ett beslut. Då motionären var uppe i Medicinalstyrelsen, borde han lätt hafva kunnat se efter, hvilka församlingar, som icke har examinerade barnmorskor och således brusto i denna del.

Hvad det beträffar, att dödligheten är större på landet än i staden, så är väl detta ingenting att undra öfver, ty hvad vore eljest våra medicine doktorer till? Förhållandet är att på landet anlitas, när någon blir illamående, läkaren icke förr än i sista ögonblicket, och detta är väl också en temligen klar sak, enär, såsom hvar och en väl kan begripa, det icke kan finnas läkare i närheten af hvarje stuga; men i staden hemtas läkaren på samma gång som barnmorskan; på landet deremot är det vanligen så, att då barnmorskan ser saken så långt gånge, att hon icke kan någonting uträtta, först då skickas bud på läkaren, och då kanske han icke finnes på platsen. Det är ju således helt naturligt, att det på landet skall uppstå flere klagomål än i städerna, ty i alla de fall, der förlossningen går lätt, blir ju aldrig någon läkare anlitas, åtminstone aldrig på landet, utan endast i nödfall, så att i den vägen kan motionären hafva fullt rätt. Men på samma gång hade motionären mycket väl kunnat taga reda på huru många kommuner i Sveriges rike icke hafva examinerade barnmorskor; icke heller har han sagt, att patienterna illa behandlas af dessa, kanske de lika ofta blifva illa behandlade af examinerade som oexaminerade. I min trakt finnes icke någon församling utan examinerad barnmorska. Ett annat förhållande är, att det finnes flera barnmorskor än dessa tabeller utvisa. På samma sätt som vi hafva flere lärariunor vid skolorna än som uträtta sin skoltjänst, så hafva vi också flera barnmorskor än som äro anmälda såsom sådana. Det är sådana som ingå giftermål och öfverge sin fasta anställning, men praktisera ändå. I min hemort har jag derföre icke hört någon klaga öfver att de sakna tillräckligt med barnmorskor, dock kan ju förhållandet vara

*Angående
skyldighet för
församlingar
i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.*

(Forts.)

*Angående
skyldighet för
församlin-
garne i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)*

annorlunda på andra ställen i landet. Om jag dock gerna medger detta, så tror jag likväl icke på nyttan för kommunerna af hvad motionären åsyftar. Han åsyftar troligen icke annat än att de hafva för små löner, men detta reglerar sig på annat sätt än genom lagtvång. Jag tror att om de barnmorskor, som finnas på landet, finge någon ersättning för sina förlossningar, så kommer det att råda ett helt annat förhållande.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr von Friesen: Att den sak, åt hvilken motionären önskar framgång, är i hög grad behjertansvärd, är jag den förste att erkänna; jag tror äfven att samtliga utskottsledamöterna hafva samma åsigt i denna punkt. Men frågan är, huruvida det mål, till hvilket motionären syftar, skall vinnas på *det* sätt han föreslår. Spörjsmålet är egentligen, huruvida det är tillräckligt, att staten *befaller* kommunerna att hos sig anställa examinerade barnmorskor, huruvida det är lämpligt, att kommunernas bestämningssrätt i detta fall inskränkes i så hög grad som motionären åsyftar. Det är visserligen sant, att kommunerna äro *ålagda* att anställa folkskolelärare, men staten bidrager också med en ganska stor del af aflöningen. Om motionären föreslagit, att staten skulle i *alla* händelser deltaga i aflöningen, och gjort hela frågan till en statsutskottsfråga, hade det, tror jag, förefunnits bättre skäl att bifalla motionen.

I den form, i hvilken motionen nu föreligger, synes det mig icke lämpligt att bifalla densamma.

Herr Wikstèn: Jag begärde ordet endast med anledning deraf att en talare från Vesternorrlands län yttrade sig till förmån för motionen. Man kunde deraf draga den slutsats, att det i alla fall vore illa stäldt uti ifrågavarande hänseende i Norrland. Om jag ock skall medgifva att åtskilligt är i detta fall öfrigt att önska, så kan jag icke vara med om att ställa kommunerna under ett sådant förmynderskap som här är ifrågasatt. Det synes mig lämpligt att kommunerna ega rätt att deroim besluta; ty så snart barnmorska på viss plats blir erforderlig, så är det i allmänhet allmogen sjelf som påkallar dess anställande. Således behöfver icke lagstiftningen ingripa. Inom den kommun jag tillhör finnas icke mindre än 4 examinerade barnmorskor, och skulle det behöfvas 5 eller 6, skola vi nog anställa dem också utan att något lagbud ålägger oss det. Herr Talman, jag yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Gunnar Eriksson: Mot hvad en föregående talare yttrat om att det i Jemtland icke vore ovanligt att en och annan församling der saknade barnmorska, kan jag intyga att, åtminstone i den del af Jemtland der jag har mitt hemvist, det icke finnes någon församling, der icke en aflönad barnmorska är anställd; och jag kan icke påminna mig att presterskapet behöft anstränga sig något för kommunernas förseende med barnmorskor derstädes. Jag beklagar att kommuner finnas, som icke vilja skaffa sig barnmorska, men föreställer

mig att det måtte väl ändå bland dem finnas någon rättskaffens man som, om likgiltighet i förevarande fall tilläffventyrs skulle förefinnas, kunna uppmana församlingsborna att göra hvad pligten i detta hänseende ålägger dem, då jag ock tror att ändamålet skall vinnas utan att behöfva komma till Riksdagen och klaga och utan att något lagbud därför behöfver stadgas. Jag anhåller om Kammarens bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Angående skyldighet för församlingarne i riket att hos sig anställa nödigt antal barnmorskor med bestämd minimilön.
(Forts.)

I detta yttrande instämde Herrar *Eriksson* i Fanbyn, *J. V. Lindh* och *Magnusson*.

Herr Wretlind: Jag ber att i all korthet få besvara ett par frågor. Talaren från Östergötland önskade, att jag borde hafva uppgifvit antalet dödsfall bland qvinnor, som aflidit efter hjälp af examineradt och som dött under behandling af oexamineradt biträde. Denna fråga kan jag omöjligt besvara, emedan några uppgifter icke finnas offentliggjorda i den vägen, och för att få sådana, måste man således gå till primäruppgifterna i kyrkoböckerna, hvilket hade varit ett allt för omfattande arbete att kunna medhinnas under riksdagen.

Herr Persson i Vadensjö beklagade, att jag icke uppgifvit, huru många församlingar som sakna barnmorskor. På sid. 5 i min motion finnes en tablå, upptagande i första kolumnen antalet barnmorskor och i fjerde kolumnen antalet kyrkosocknar. Om han, i hvad landsbygden angår, nu subtraherar de i första kolumnen förekommande siffrorna från de i fjerde kolumnen upptagna, så får han den uppgift han vill hafva.

Talaren från Jemtland påstod, att det i detta läns landsbygd finnes tillräckligt antal barnmorskor. Jag hänvisar honom till samma tablå jag nyss nämnde, der han skall finna att hans uppgift ingalunda är riktig, enär å landsbygden i Jemtland knappast kommer mer än en barnmorska på hvarannan socken.

Hvad för öfrigt angår talarens på stockholmsbänken framställda spörsmål, huruvida icke, i fråga om att ålägga kommunerna tvång i detta hänseende, man då äfven kunde fordra, att de, i likhet med hvad fallet är beträffande folkskolorna, alltid finge statsbidrag till barnmorskornas aflönande, ber jag få upplysa, att kommunerna hade skyldighet att underhålla folkskolorna och aflöna deras lärare många år, innan församlingarna för detta ändamål erhöllo bidrag af staten.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till Herr Wretlinds i ämnet afgifna motion; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott hemstält i Utlåtandet N:o 7 (i samlingen N:o 18), röstar

Ja;

Angående
skyldighet för
församlingar
i riket
att hos sig
anställa
nödigt antal
barnmorskor
med bestämd
minimilön.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan bifallit den af Herr Wretlind i ämnet väckta motion.

Omröstningen utföll med 119 ja mot 55 nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 3.

Om vaccinationstvängets afskaffande.

Härefter företogs till behandling Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 19), angående väckt fråga om vaccinationstvängets afskaffande.

Herr P. A. Siljeström hade i afgifven motion N:o 79 föreslagit "att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att dels det i § 2 af 1853 års reglemente för skyddskoppymningen i riket stadgade vilkor för rätt att intagas i allmän skola, läro- eller uppfostringsanstalt upphäfves; och dels i sammanhang dermed, hvad lag och författningar i öfrigt stadga, innefattande påföljd för underlåtenhet att undergå vaccination, likaledes upphäfves."

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr P. A. Siljeström: Jag erinrar mig vid detta tillfälle den varning, som uttalades här om dagen från hallandsbänken, då en aktad ledamot påminde Kammaren, att vi redan då skrefvo den 6 Maj. Atskilliga dagar senare har jag således all anledning att be om ursäkt, om jag skulle komma att upptaga Kammarens tid längre än som kan anses tillåtligt med afseende på den framskridna årstiden. Jag har emellertid möjligen någon anledning att hoppas öfverseende i det faktum, Utskottet i sitt utlåtande onförmäler, att nemligen sista gången denna fråga vid riksdagen bragts på tal var år 1863, sålunda för 22 år sedan, hvaraf man torde finna, att om ock i afton skulle egnas en half eller hel timme åt begrundandet af denna fråga, så lærer detta i allt fall, i medeltal räknadt, vara mindre tid än som användts på snart sagdt någon fråga af allmän betydelse, som förekommit till behandling vid riksdagen. Jag ber Kammaren icke underskatta vigten och betydelsen af denna fråga. Den rör visserligen närmast blott de små, men dessa små äro ju för oss dyrbarare än allt annat. Ej heller må Kammaren underskatta frågan därför, att vaccinämnet, som sättes på ändan af vaccinlansetten och införes i blodet, är så obetydligt; ty denna materia är, efter hvad läkarne nu för tiden temligen allmänt anse, om ock förhållandet icke är fullständigt bevisadt, af ungefär samma natur, som sjelfva smittkoppämnet, det vill säga en af dessa materier, som i mindre än en droppes rymd innehålla 1000-tals, ja,

100,000-tals af dessa små djur, som numera anses alstra de epidemiska sjukdomarne och som hafva den förfärliga egenskapen att inom tjugufyra timmar kunna föröka sig i tusental eller hundratusental. Hvad nu beträffar effekten af att insläppa 100,000-tals sådana små djur i ett barns blod skall jag bedja att litet längre fram i mitt anförande få derom yttra mig. För tillfället vill jag blott bedja eder, mine herrar, att efter återkomsten till edra hemorter se eder omkring och höra eder för i det afseendet, och det skall förvåna mig, om I då icke fån höra talas om ett eller annat barn, som, ända till vaccinationen friskt och sundt, derefter blifvit sjukt och tvinande samt efter en eller annan månad dött eller i bästa fall fått dragas med sjuklighet under åratall eller för lifvet. Sådana fall hafva på senare tiden allt oftare observerats, ju mera uppmärksamheten rigtats deråt, och om de icke oftare än hittills observerats, så är det väl just därför, att tron på vaccinationen gjort att människorna icke ens tänkt på att rigta någon uppmärksamhet deråt. Man vet, att i allmänhet tron har den effekten att göra människor både blinda och döfva för allt, som strider mot trosartikeln.

Detta hvad sjelfva sakförhållandet angår. Då jag nu öfvergår till en kritik af Utskottets utlåtande, tors jag väl icke till min favör åberopa Kellgrens yttrande: "Om det ej ledsnar er att höra, så tör det roa er kanske", men onekligt är, att utskottsbetänkandet icke saknar alla jemförelsepunkter med det intressanta poem, Kellgren inledt med dessa ord. Då jag efter 3, ja 3 1/2 månaders väntan, fick se, att Utskottet lyckats inkomma till Kammaren med sitt utlåtande i så lagom tid, att det förelåg till afgörande just samma dag Riksdagens stora fråga skulle behandlas, eller i Lördags, kan jag icke neka, att jag, i betraktande af den stora afvoghet, med hvilken statsmedicinen betraktar hvarje angrepp mot vaccinationsdogmen och i betraktande derjemte af många omständigheter, som föreligga i sjelfva utlåtandet, ej kunde undgå att ett ögonblick misstänka, att det möjligen existerar en hemlig telefonförbindelse mellan Svartmangatan och Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts sessionsrum här i riksdagshuset. Jag fruktade högeligen, att om min motion skulle på Lördagsaftonen företagas till behandling, så måste, under den sinnesstämmning, hvari Kammarens ledamöter då sannolikt skulle befinna sig, all uppmärksamhet nödvändigt komma att dragas derifrån, att det således måste blifva en omöjlighet att vinna ett öra för hvad jag kunde hafva att i saken anföra. Dessa farhågor hafva emellertid visat sig ogrundade, och den uppmärksamhet, man egnat nästföregående, i viss mån närslägtade fråga, ger mig förhoppning, att Kammaren med någon uppmärksamhet skall höra hvad jag kommer att anföra.

Hvilket är nu det resultat, hvartill Utskottet kommit i denna fråga? Jag skall be att i få ord få angifva det. Utskottet säger det och det vara motionärens "åsigt", säger att han "anser" sig hafva bevisat det och det, "anser" det och det vara ådagalagdt o. s. v.; men, säger Utskottet vidare, som vissa medicinska vederbörande tänka olika med motionären i vissa medicinska frågor, så har Utskottet, som mera tror på dessa auktoriteter än på motionären, ansett sig böra

Om vaccina-
tionstvångets
afskaffande.
(Forts.)

afstyrka motionen på dessa medicinska grunder; och detta oaktadt i motionen tydligen uttalas, att, ehuru motionären lägger stor vikt äfven på den medicinska synpunkten, han dock lägger, om möjligt, ännu mera vikt på andra synpunkter, till hvilka jag sedermera skall komma. Jag frågar: var det för att få veta hvad Utskottet sålunda anført som motionen remitterades till Utskottet? Var det för att lära känna Medicinalstyrelsens tankar om vaccinationsväsendet? Dem visste man förut. Var det för att få veta, att Utskottets ledamöter äro benägna för auktoritetstro? Det intresserar ingen att känna. Var det icke Utskottets skyldighet att framlägga de *skäl*, motionären anført, och, om Utskottet icke i det fallet haft något att komma med ur egen fatatur, de *motskäl*, som de åberopade auktoriteterna anført, samt att sedan väga skäl och motskäl mot hvarandra, och sålunda söka att både själf komma till en öfvertygelse i saken och göra det möjligt för Kammarens ledamöter att bilda sig ett omdöme derom. Om uppgiften för ett Utskott icke är sådan, hvartill tjenar då en remiss till Utskott? Kasta ut motionen på gatan och låt den förstkommande afgifva ett utlåtande! Ty hvilken tanklös människa kan icke hänvisa till auktoritet och proklamera sin egen auktoritetstro? Här är fråga om att bryta en häfdvunnen auktoritet. Här är fråga om att tillbakavisa en falsk ortodoxi, skapad af statsmedicinen och upprätthållen genom yttre tvångsåtgärder. Och under sådant förhållande är det minst sagt djerft att våga åberopa just *denna* auktoritet såsom auktoritet i *den* frågan, lika djerft, som det skulle vara, i fall det kunde komma i fråga att vid riksdagen väcka en motion om afskaffande af de katolska dogmerna om jungfru Marias obehäflade afelse eller om påfvens ofelbarhet, om det Utskott, till hvilket motionen remitterats, skulle, på grund af *påfvens* auktoritet hemställa, att "motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda". Jag har sökt att sätta Utskottet i tillfälle att göra sig förtrolig med denna fråga genom att för sådant ändamål gifva Utskottet del af åtskilliga skrifter i ämnet, hvilka tillika bort kunna tjena till ledning för ytterligare efterforskningar. Jag tillgännagaf äfven för Utskottets ärade referent, att han hos mig kunde, om han så önskade, få vidare upplysningar, hvarpå jag icke saknade tillgång bland det temligen rika material, som i det fallet står mig till buds; men han har icke velat begagna sig deraf; kanske har man fruktat att komma till en öfvertygelse, som man icke ville hafva. Man har föredragit att lyssna till statsmedicinens engel, som hviskat i örat, att utlåtandet ändock borde afslutas med de välbekanta orden: "att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda"; och sedan man sålunda tagit slutet till utgångspunkt, har hela resonnementet gått i bakvänd ordning, så att man omsider fått det utlåtande, som föreligger. — För min enskilda del, och ehuru jag ingalunda har några stora pretentioner för min person, har jag icke kunnat undgå att i någon mån känna mig smärtsamt berörd af att efter 12 års tråget arbete och samvetsgranna studier för att komma till kunskap och omdöme i denna sak hafva af Utskottet blifvit behandlad så, som jag blifvit, — behandlad som en skolpojke. Men det hör icke hit.

Jag går nu att i ordning granska Utskottets utlåtande. Utskottet börjar med en framställning om lagstiftningen rörande vaccinationsväsendet och redogör dervid för innehållet af 1853 års författning om skyddskoppsympningen. Då det legat i Utskottets intresse, likasom det måste ligga i statsmedicinens, att framställa de här vid lag ifrågakommande böterna eller i allmänhet straffbestämmelserna i så ljusa dagar som möjligt, nämner visserligen Utskottet, att dessa böter för försummad vaccination kunna stiga till 5 kronor eller i händelse anledning dertill skulle förefinnas, till dubbla beloppet eller 10 kronor, men förgäter alldeles eller har icke tagit kännedom om, att dessa böter eventuellt kunna gå ända till 75 kronor. Utskottet har icke heller med ett ord antydtt möjligheten af dessa böters förvandling till fängelse, hvilket, i synnerhet med afseende på den synpunkt, hvarifrån jag utgått i min motion, är en synnerligt beaktansvärd omständighet, då nemligen deraf framgår, huru Kongl. Maj:t till följd af sin absoluta makt på det s. k. ekonomiska området kan i och för uraktläthenet af en *medicinsk* åtgärd döma till straff, som eventuellt kan blifva fängelse. Det kan vara af intresse att härvid göra en jämförelse, som själfmant presenterar sig och är ganska upplysande, nemligen att, då Kongl. Maj:t, till följd af sin s. k. ekonomiska lagstiftningsrätt, kan stifta lag både för medicinen och skolan och på båda dessa områden stadgat tvångsåtgärder — ty vi hafva äfven skoltvång, såsom bekant — så få likväl försummelse i fråga om skolgång gäldas utan böter och således äfven utan fängelse (ehuru tvångsåtgärden verkställles), under det att försummelse på det medicinska området deremot kunna leda både till böter och fängelse; hvaraf uppstår den anomalien, att den förseelse, som föräldrar begå, då de icke vilja tillåta, att ett gift inympas i ett barns blod, anses större än den förseelse de begå, då de icke vilja låta kunskaper komma in i dess hjerna.

Den nästa punkten i Utskottets utlåtande angår de kostnader, som föranledas af vaccinationsväsendet och hvilka, enligt Utskottets uppgift, uppgå till något öfver 13,000 kronor. Till dessa 13,000 kronor tillåter jag mig lägga den kostnad, som enskilda få betala till klockare eller barnmorskor, som verkställa dessa operationer, en kostnad som i hvarje enskildt fall är ganska liten — jag tror den ej går till stort mer än 25 öre, men likväl för hela riket gör så mycket, att summan sammanlagd med ofvannämnda 13,000 kronor, stiger till omkring 40,000 kronor. Detta penningbelopp är icke heller synnerligen stort för oss, som äro vana att röra oss med större summor, och vi böra vara nöjda, att i det fallet Kongl. Medicinalstyrelsen, med tillhjälp naturligtvis af den ekonomiska lagstiftningsmakten, pålägger svenska folket en icke större beskattning. Det är för öfrigt, såsom bekant, icke det enda fall, der Medicinalstyrelsen ingriper i svenska folkets själfbeskattningsrätt; jag behöfver i det hänseendet blott nämna ordet medicinaltaxa.

Jag kommer nu till den tredje punkten i utlåtandet. Den utgör en historik öfver vaccinationsfrågans behandling vid föregående riksdagar. Der omnämnes ganska riktigt uppkomsten af 1816 års tvångslag, som var den första, 1853 års, som var den andra, och 1874 års

Om vaccinationstvångets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccina-
tionstvångets
afskaffande.
(Forts.)

kungörelse, som var ett korollarium af dessa. Men märkvärdigt nog glömmet Utskottet alldeles att i denna historik upptaga just det, som kunde vara af intresse för frågans afgörande, den fråga nemligen, som i motionen framstälts. Vid 1815 års riksdag upplyste en ledamot af det hedervärda bondeståndet, att vaccinationen, som dittills praktiserats på frivillighetens väg — vi hade nemligen då ännu icke någon tvångslag rörande vaccinationen — icke syntes medföra någon nytta, alldenstund personer, som blifvit vaccinerade, dogo i smittkoppor lika väl som de ovaccinerade. Följden blef 1816 års tvångslag. Vid 1850—51 årens riksdag anmälde en ledamot af höglofliga ridderskapet och adeln, att de vaccinerade och revaccinerade dogo i smittkoppor icke mindre än de ovaccinerade. Följden blef 1853 års tvångslag. 1874 gjordes ingen sådan påminnelse från Riksdagens sida — Riksdagen hade då andra saker att tänka på — och det behöfdes icke heller, ty koppidemien var det året så stark, att den gjorde sig sjelf påmind. Man behöfde icke tala om, att vaccinerade dogo i smittkoppor, ty det erfor man tillräckligt både på sjukhusen och i familjerna. Det märkvärdiga i denna historik är således det, att oaktadt oupphörliga erinringar derom, att vaccinationen icke gjorde den afsedda nyttan, så blef, för hvarje gång sådana påminnelser gjordes, en ny tvångslag införd till förmån för vaccinationen! Slutsatsen blir, att emedan vaccinationen ingenting utträttar, så skall den påföras med tvång! Också när man läser handlingarne, finner man nästan alltjemt uttaladt, att dessa tvångslagar behöfdes, på det att "förtroendet till vaccinationen" icke skulle minskas. Att upprätthålla dogmtron var således hufvudsak. Det kan måhända intressera en och annan af åhörarne att veta, hvad slags folk det var, som ifrade för afskaffandet af vaccinationstvånget. Dogmtron i detta fall har varit så stark, att ytterst få personer vågat uppträda mot vare sig vaccination eller vaccinationstvång. Om jag undantager två eller tre mindre bekanta namn, så är det egentligen endast tre, som jag kan nämna. Dessa äro: nykterhetsvännen och patrioten Ekenstam, religionsfrihetens ifrige förkämpe Creutz samt folkskolevännen och barnavännen Torsten Rudensköld. Vill man åter veta, hvilka de voro, som yrkade på vaccinationstvånget, så bör man gå tillbaka till åren närmast efter vaccinationens intörande här i landet. Man skall då märkvärdigt nog finna, att statsmedicinen genast kom i den intimaste beröring med statskyrkan, och att det var en och annan af våra biskopar som ifrigast yrkade på vaccinationstvånget. Med en sådan förening af medicin och teologi må man icke undra på att dogmtron blifvit så stark hos vårt folk, som är ett laglydigt folk och all ordning undergifvet för Herrans skull, som det heter, att fastän man ser vaccinerade och revaccinerade dö i smittkoppor som flugor, tror man icke desto mindre på vaccinationen.

Jag kommer nu till Utskottets redogörelse för min motion. Utskottet har ganska välvilligt och utförligt redogjort för densamma, men besynnerligt nog har det förbisett just sjelfva quintessensen deruti, nemligen att denna fråga i sin grund alldeles icke är någon medicinsk, utan en rent statistisk fråga. Och det är denna statistiska fråga, som jag ber att med några ord få utveckla, på det hvar och en må inse,

att läkaren har lika litet någon uteslutande rätt att yttra sig om vaccinationsfrågan, som presten har någon uteslutande rätt att yttra sig i en religiös fråga. Vi veta, att det fans en tid, då presterskapet yrkade på en sådan rätt. Det är alldeles uppenbart, att ingen läkare i världen på grund af blott egen erfarenhet kan säga, huruvida vaccination skyddar mot smittkoppor. Om en person är vaccinerad och icke dör i koppor, så följer nemligen deraf ingalunda, att det var vaccinationen som skyddade honom. Innan någon vaccination ännu fans, dogo här i Sverige i medeltal icke mer än 8 procent af befolkningen i smittkoppor. Om följaktligen en vaccinerad person icke dör i koppor, så är det ju alltför möjligt att han hör till de återstående 92 procenten, som i alla fall skulle hafva undgått det ödet. Det är i allmänhet svårt att bevisa verkan af preventiva åtgärder. Men om en *enda* vaccinerad dör, så visar detta, att vaccinationen *icke* skyddar. Sådan är skillnaden mellan den ena och den andra sortens bevis. Vidare kommer härtill, att, om äfven en sådan åtgärd som vaccinationen, verkar i det enskilda fallet, så följer deraf alldeles icke, att den har någon önskvärd verkan, när den tillämpas på ett helt folk. I det enskilda fallet kan det ju vara ofantligt nyttigt att taga in kina och rabarber, men befall genom lag, att hvarje man i Svea rike dagligen skall taga in kina eller rabarber, så får man se, om detta just kan hafva någon synnerligt god verkan. Och det är just något motsvarande som effektueras genom vaccinationen. Ty då man säger, att genom vaccinationen människan förvandlas från en smittbar till en osmittbar varelse, (jag ber att man må lägga märke till hvad detta innebär) och att denna förvånande verkan gör sig gällande hvarje dag och hvarje timme på året, så bör man med all rätt kunna jemföra denna verkan med en medicin, som intages dagligen och verkar för dagen, så att min jemförelse i det fallet icke är haltande. Men dertill kommer, att läkarens enskilda praktik, äfven om den är än så stor, icke kan vara stor nog — må man blott komma ihåg, hvad jag förut yttrat om mortaliteten i smittkoppor — för att afgöra, huruvida vaccinationsväsendet i stort gör eller icke gör någon verkan. Endast i större skala kan man utröna detta, om man nemligen får uppgifter för en större befolkning, det vill säga, rörande mortaliteten bland hundratusenden eller millioner; och framför allt är det omöjligt att af *läkarens* praktik draga några slutsatser rörande effekten bland den stora massan af en operation, som förrättas af *klockare* och *barnmorskor*. Man är således här inte på statistikens område och har lemnat medicinens. Läkaren kan dervidlag icke säga något annat, än att den eller den dött i smittkoppor, den eller den varit vaccinerad och den eller den ovcinerad, men det är statistiken som samlar alla dessa uppgifter och drar af dem sina slutsatser. Det är något som hvilken som helst af oss kan göra lika väl som läkaren.

Men antagom äfven att mortaliteten i smittkoppor minskas genom vaccinationens inflytande (hvilket icke är min mening), så kommer dernäst att tillse, huru vida denna minskade mortalitet i smittkoppor haft något inflytande på den *allmänna* mortaliteten. Jag vill i det afseendet här blott nämna, att flere gängse sjukdomar, såsom mäsling,

Om vaccinationstvångets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

skarlakansfeber och difteri, nu för tiden härja i en förfärande skala, hvartill ingen motsvarighet fans på den tid, då kopporna gjorde sina största skördar. Dessa sjukdomar hafva således på sätt och vis inträdt i koppornas plats, och jag skulle kunna med siffror bevisa, att de ökade härjningar, de nu åstadkomma, i det närmaste uppväga smittkoppornas grasserande på sjuttonhundralet. Är detta riktigt, så blir frågan endast den: är det i någon nämnvärd mån bättre att dö t. ex. i skarlakansfeber än i smittkoppor? Och kan man försvara vaccinationstvänget på sådan grund? Må icke den enskilde få bestämma, om han vill utsätta sig för att borttryckas af den ena eller andra af de nämnda sjukdomarne, hellre än att blottställa sig för den risk, som är förenad med vaccination — under supposition för öfrigt att vaccination utgör ett skydd mot smittkoppor? Äfven härvidlag äro vi alla fullkomligt lika berättigade att draga slutsatser, emedan det gäller en rent statistisk fråga. Jag är angelägen att få konstatera detta, på det jag icke må blifva lagförd af Kongl. Medicinalstyrelsen såsom qvacksalfvare.

Nu till frågan om de auktoriteter, hvilka Utskottet åberopat. Utskottet säger: "I fråga om skyddskoppypmpningens nytta hafva de medicinska auktoriteterna uttalat en helt annan uppfattning än motionären. För att ej nämna hvad härom från vårt eget land vore att omförmäla, vill Utskottet endast meddela, att då i början af 1870-talet fråga blef om antagandet af en gemensam skyddskoppypmpningslag för tyska riket, den Kongl. preussiska vetenskapliga deputationen för medicinalväsendet sammanfattat de genom vetenskap och praxis vunna resultatene i denna fråga i följande satser." Jag är af skäl, som jag straxt går att meddela, mycket angelägen, att det blir klart och tydligt, hvad denna deputation för medicinalväsendet i början af 1870-talet sagt. I första punkten heter det, att "dödligheten i smittkopporna har sedan vaccinationens införande betydligt aftagit". Detta skulle således vara ett skäl för vaccinationstvänget. Nog är det en mycket märkvärdig slutsats, att, emedan smittkopporna aftagit efter vaccinationens införande, så är vaccinationen orsaken till detta aftagande. Om en händelse A. föregår en händelse B., så är A. orsaken till B! Vaccinationen daterar sig från början af detta århundrade, och från samma tid har en väsentligare minskning i smittkoppor egt rum; alltså är vaccinationen orsaken till att smittkopporna minska! Slaget vid Marengo stod år 1800; alltså är slaget vid Marengo orsaken till smittkoppornas aftagande! Den ena slutsatsen är lika logisk som den andra. Historien är följande. Redan mot slutet af förra århundradet började smittkopporna aftaga, men man vet, att alla epidemiska sjukdomar hafva den arten, att ömsom sjunka och stiga i häftighet, och att på detta sätt fortgå liksom i en vågrörelse med olika mellantider mellan maximum och minimum och för öfrigt under de mest olika förhållanden, som ingen doktor i verlden kan göra oss reda för. Koleran försvann ganska plötsligt, efter att hafva haft sin tid, och kommer kanske åter — hvem vet? — redan detta år. Hvad är orsaken härtill? Är det kanske vaccination, som gjort, att den på så lång tid ej låtit höra af sig? Är det bristande vaccination, som gör, att den kommer igen? Enahanda har

förhållandet varit med koppjsjukdomen. Den hade sitt maximum på 1700-talet. Den aftog först småningom under förra århundradet; men genom det besynnerligaste sammanfallande i världen kom den till sitt minimum ungefär samtidigt med vaccinationens införande, och detta har föranledt till en illusion, som sedan dess dårat menkligheten och är en af de märkvärdigaste illusioner, som någonsin gjort sig gällande i världen. Men hela denna sak har för sitt ursprung att tacka vår svenska mortalitetsstatistik i bild och i siffra, hvilken af våra läkare blifvit illa tolkad och så tolkad utgjort ett mycket åberopadt skäl för vaccinationsväsendet. Följden har blifvit, att både hos oss och annorstädes införts tvångslagar, för hvilka de, som illa tolkat vår statistik, nu stå i ansvar. Först på senare tider har man påvisat den rätta tolkningen af vår svenska statistik, och denna tolkning har ock nu vunnit allmänt erkännande. Jag vill i det fallet nämna huru tyska medicinalrådet Flintzer, en auktoritet inom det preussiska statsmediciniska området och stor anhängare af vaccinationsväsendet, år 1879 på läkarekongressen i Eisenach erkände, att de slutsatser, som man förut dragit af den svenska statistiken, måste förkastas. Sedan denna tid har ej heller någon vågat åberopa detta nu ifrågavarande skäl, såvida han velat med skäl göra anspråk på att i någon mån känna sakförhållandet. Det är eget nog, att hvad som ännu erkändes 1872, då deputationen afgaf sitt utlåtande, men förkastades 1879, nu åter upptagits af Utskottet, hvars statsmedicinska tillskyndare sålunda visar sig hafva varit 6 år efter sin tid.

Den andra punkten, hvarpå deputationen grundade sitt utlåtande, innehåller att "skyddskoppypmpningen lemnar för visst antal år ett största möjliga skydd mot denna sjukdom." Tänk, hvilket utmärkt försvar för en af staten omfattad och med tvång upprätthållen teori! Då Jenner framkom med vaccinationsläran, försäkrade både han och andra läkare i korus, att vaccinationen ovilkorligen skyddar för lifstiden. Det visade sig snart nog, att detta icke slog in, och så prutade man till 15, 10, 7, 5, ja, ända till ett år. Alla dessa påståenden har jag sett uppgifvas af olika läkare. Om hundra- eller tusentals menniskor dö i smittkoppor, ehuru de blifvit vaccinerade, hvad betyder det? Vaccinationen lemnar i allt fall "största möjliga" skydd! Der har man ett förträffligt kryphål, hvori man stoppar ned alla teoriens brister. Men vill man nu höra hvad andra auktoriteter säga om denna sak, så skall jag bedja att få åberopa vår svenska tabellkommissions berättelser för åren 1851—1855, således 30 år efter vaccinationstvångets införande. Kommissionens sekreterare på denna tid var vårt lands största statistiker och en af vårt lands utmärktaste läkare, och hvad säger han? Jo, att vaccinationens skyddande kraft bevisat sig vara "nästan ingen" eller "föga utsträckt öfver ett eller annat år". Han står, såsom läkare, "undrande och spörjande" huru man skall förklara ofvan nämnda förhållande, men såsom ärlig statistiker kan han icke förneka sjelfva faktum. En annan omständighet, som icke lemnar rum för något tvifvel, är, att erfarenheten på senare tider visat, att den procentiska dödligheten bland vaccinerade koppjsjuka är densamma som bland de koppjsjuka före vaccinationens införande; och detta är icke

Om vaccinationstvångets afskaffande
(Forts.)

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

något löst tal, utan väl konstateradt, såsom jag visat i mina skrifter, af äldre och nyare läkares uppgifter, bland annat genom rapporter från koppsjukhuset här i Stockholm. Hvari ligger då beviset för vaccinens skyddskraft?

Dernäst kommer jag till ett annat kapitel i detta betänkande. Det heter: "Om ock de åsigter" — om fakta är icke fråga — "som af motionären uttalats, i andra länder från vissa håll ifrigt förfäktas, så hafva de dock näppeligen ens der, än mindre i vårt land, vunnit någon allmännare tillslutning." Hvad tillslutning beträffar — för att begagna detta ord i fråga om vaccinationstvänget — så har väl ändock "tillslutning" af en sådan tänkare som Herbert Spencer något att betyda, kanske skulle den kunna betyda icke stort mindre än ett eller annat Utskotts. Skulle icke "tillslutningen" af sådana män som en Gladstone, en Bright, en Newman, en Wallace, med flere, betyda något? Och märkvärdigt är, att under de studier, jag gjort i ämnet, har jag i de allra flesta fall funnit, att de personer, som verkligen gjort sig besvär med att tränga in i saken, hafva blifvit tvifflare eller, rättare sagdt, öfvertygade om vaccinationens gagnlöshet. Så t. ex. Taylor, den utmärkte engelske parlamentsledamoten, hvilken som ledamot i en parlamentskomité, som var tillatt för vaccinationsfrågans behandling, ifrån att vara en afgjord anhängare af den gängse läran, blef, ju mer han satte sig in i frågan, en mer och mer afgjord motståndare samt en af de förnämsta förkämparne för antivaccinationen. Öfverallt i Europa finner man en sådan tillslutning af många ansedda personer emot vaccinationen, och det gifves en internationel antivaccinationsförening, som räknar ledamöter i alla verldsdelar. Men, säger Utskottet, vi gifva icke vitsord åt annat än läkare! Men läkarne äro visst ej ense i frågan. Denna bok, som jag har i handen, utgör en förteckning öfver engelska läkare, många bland dem mycket framstående, som yttrat sig emot vaccinationen. Denna andra bok upptager en förteckning öfver väsentligen tyska, mera verksamma antivaccinatörer, och bland dem ej få läkare. Jag har räknat dessa senare för att så skilja fåren från getterna. De utgöra icke mindre än 152, deribland en och annan universitetsprofessor och ett och annat medicinalråd. Det är visserligen icke något stort antal i jemförelse med alla läkare i Tyskland. Men man vet, att mängden af menniskor utgöres af de "stilla i landena", och att således, om än majoriteten af läkarne icke yttrat sig i frågan, så är detta icke något bevis på att de alla äro tillgifna vaccinationsläran. Än vidare: betyder det icke någon "tillslutning" att, då man för några år sedan sökte införa vaccinationstvänget i Frankrike, detta försök strandade mot deputerade kammarens motstånd? Eller att i schweiziska edsförbundet, der man äfvenledes för några år sedan ville införa vaccinationstvänget, detta blef förkastadt genom en allmän folkomröstning och att tvänget sedan efterhand afskaffats inom de särskilda kantonerna, så att för närvarande det icke existerar i 23 à 25 kantoner? I Holland är vaccinationstvänget afskaffadt inom armén o. s. v. Jag tror sålunda, att i fråga om "tillslutning", man snarare skulle kunna tillämpa detta ord

på Utskottets ledamöter i så måtto, att de haft sina ögon och öron tillslutna för allt, som icke haft sitt ursprung från Svartmangatan.

Vidare säger Utskottet: "Vanligare torde vara, att man påträffat personer, som, om icke i lika hög grad som motionären, dock i viss mån hysa betänkligheter med afseende på de faror vaccinationen kan medföra." Och till bevis härför återopas ett yttrande af den ofvan nämnda preussiska deputationen, så lydande: "att det icke föreligger något säkert faktum, som talar för ett menligt inflytande af vaccinationen på människornas helsa". Detta utlåtande afgafs år 1872. Jag ber att som motstycke härtill få meddela ett litet utdrag ur ett annat tyskt dokument. Förliden höst nedsattes af tyska regeringen en komité för undersökning af vaccinationsväsendet, specielt med afseende på användningen af animal i stället för menlig vaccin. Till ledning för denna komité vid dess behandling af frågan utfärdades en instruktion eller s. k. "Denkschrift", i hvilken, bland annat das kaiserliche Gesundheitsamt yttrar: "På den tid tvångslagen stiftades, ansåg man allmänt de med vaccinationen förbundna farorna för de vaccinerades lif och helsa såsom obetydliga eller rent af obefintliga. Så heter det i den Kongl. preussiska deputationens utlåtande år 1872, att "det icke föreligger något säkert faktum" etc. (eller just detsamma som ofvanför anförts). Tyvärr har det sedermera allt otvifvelaktigare visat sig, att denna sats icke eger giltighet (nicht aufrecht zu erhalten ist). I sjelfva verket hafva rätt allvarsamma olycksfall genom vaccinationen (Impf-schädigung), och ofta hvad det vill synas, ej sällan förekommit så väl före som efter utfärdandet af vaccinationslagen."

Derpå uppräknas de olyckliga följder, som kunna uppstå af vaccinationen. Dit höra rosåkommor, hvilka, enligt hvad derom säges, härleda sig af sjelfva vaccinationen såsom sådan och icke äro att betrakta såsom följd af något, som införes från det subjekt, af hvilket vaccin tages. Vidare säges, att möjligheten af öfverflyttandet af tuberkulos genom vaccinationen icke kan bestridas, samt att förekomsten af skrofler är så vanlig i större städer, åtminstone i Berlin, att bland 500 barn hafva 292 varit dermed behäftade, i följd hvaraf det anses vara förbundet med stor våda att taga vaccin af barn, emedan äfven skrofler kunna öfverföras med vaccinnämnet. Än vidare säges, att öfverförandet af venerisk sjukdom är konstateradt (ehuru detta för tio år sedan be-
tviflades och förnekades här i Sverige). En engelsk läkare gjorde förliden år med sig sjelf det farliga experimentet att på sig inympa vaccin af ett barn, som var behäftadt med ärftlig venerisk sjuka och följden blef, att han fick umgälla sitt mod och sin uppoffring med att smittas af samma sjukdom i en ganska svår form. Äfven andra faror omnämnas. Slutsatsen blir, enligt denna auktoritet, att man bör öfvergå från bruket af vaccin från människor till animal vaccin, d. v. s. att vaccinationen bör ske på det sätt, att man vaccinerar en kalf och derefter tager vaccinen från honom, sedan först kalven dödats, för att få utrönt, om han varit fri från tuberkulos. Detta sätt för vaccinationen anses af den ifrågavarande auktoriteten så viktigt, att med mindre animal vaccin begagnas, kan man ej skäligen upprätthålla vaccinations-
tvånget.

Om vaccinationstvångets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvängets
afskaffande.
(Forts.)

Jag bör tillägga, att vid den diskussion, som fördes inom den omtalade komitén, geheimerådet Koch, som äfven var ledamot af 1872 års deputation och då underskrifvit de satser, som Utskottet citerat, nu lärer i det fallet justerat protokollet, och år 1884 medgifvit, att dessa satser "icke mera kunna hållas uppe", hvarpå en annan af komitédamedöterna karakteristiskt nog skall hafva svarat: hvarför skall man för publiken tala om vådor? (warum soll man dem Publicum gegenüber von Gefahr sprechen?)

Sådana äro då de närvarande åsigterna härom, och jag beklagar, att Utskottet i detta fall varit 12 à 13 år efter sin tid.

Efter de af Utskottet åberopade tyska auktoriteterna kommer det till Kongl. svenska Medicinalstyrelsen, som utlåter sig i enahanda syftning; men om nu styrelsen sagt det samma som den åberopade tyska deputationen, så nödgas man säga, att äfven Medicinalstyrelsen derigenom gifvit prof på sin obekantskap med hvad som på detta område under senare tider tilldragit sig. Då därför Medicinalstyrelsen anser allt som anförts beträffande vådor af vaccinationen vara grundlöst, och endast härrörande af "föråldrade fördomar och af bristande erfarenhet om hithörande förhållanden", så fruktar jag, att Medicinalstyrelsen derigenom endast uttalar domen öfver sig sjelf och att dess herrar ledamöter bättre komma ihåg de föråldrade lexorna från en examen än hvad forskningen under de senare åren i detta fall uppdagat. Ty det är egentligen först under de senare tio, femton åren som undersökningarne i den antydda rigningen med någon kraft bedrifvits, tills man omsider kommit till dessa resultat, hvilka, om ock ingenting annat, måste leda till vaccinationstvängets upphäfvande.

Efter åberopande af dessa auktoriteter kommer Utskottet till en ganska märkvärdig slutsats, som jag ber att få uppläsa. Utskottet säger nemligen: "Beträffande dels vaccinationens nytta, dels dess ofarlighet, anser sig Utskottet ej behörigt att uppträda såsom skiljedomare mellan motionären å ena sidan och de medicinska auktoriteterna å den andra . . . Men om man således måste utgå derifrån, att vaccinationen är både nyttig och ofarlig, så torde, med afseende på smittkoppsepidemiens fruktansvärda verkningar, tvångsvaccinationen böra tolereras." I den senare punkten förklarar Utskottet kategoriskt, att vaccinationen är både nyttig och oskadlig, ehuru i den föregående det säger sig icke vilja uppträda som skiljedomare emellan de olika åsigterna! En sådan logik är åtminstone för mig ofattlig.

Vidare anför Utskottet, såsom skäl för afslag af motionen, att den allmänna meningen i vårt land gillar vaccinationen, äfvensom att 1874 års Riksdag hade fördubblat anslaget till vaccinationsväsendet, och att slutligen åtskilliga Utskott förut hafva uttalat sig för vaccinationstvängt. Det har blifvit ett slags praxis vid riksdagen, att det ena Utskottet stöder sig på ett utlåtande af ett föregående och detta föregående återigen på ett annat föregående och att man sålunda går från från prejudikat till prejudikat in infinitum. Jag undrar, på hvilken punkt vi en gång skola komma att stå, om man på detta sätt skrufvar fast Riksdagens verksamhet. Hvad beviljade anslag beträffar, skola Utskottets ledamöter helt säkert icke godkänna alla de anslag, som af en

eller annan föregående Riksdag beviljats, ty nog hafva anslag stundom utgått till ändamål, som svårligen nu för tiden skulle gillas. Om än således de af Utskottet åberopade förhållandena i och för sig äro riktigt angifna, så synes mig likväl Utskottets resonnement föga hållbart. Utskottet anmärker i den näst sista punkten, att de åtgärder, som afse verkställighet af tvångslagen, ske med mycken mildhet, och att de fall, då Konungens Befallningshafvande anlitas att i denna sak ingripa, torde vara ytterst sällsynta. Enahanda anmärkning gjordes, när fråga först väcktes om tvångsdopets afskaffande. Jag minnes emellertid mycket väl ett tillfälle, då en kyrkoherde i Göteborgs stift, åtföljd af länsmannen och fjerdingmannen, begaf sig hem till en enskild bostad, lät bryta upp dörren, hvilken med flit var stängd för att möta angreppet, taga ut det barn, som föräldrarne icke ville hafva döpt, samt förde det till kyrkan att der döpas. En sådan makt nu att med våld taga barnet från föräldrarne och föra det till doktor, klockare eller barnmorska för att *vaccineras*, den *finnes* och kan lagligen göra sig gällande, om så skulle påfordras. Man kan icke heller vara trygg för att icke få bevittna en sådan skandal. Såsom tänkesätten i denna sak utan tvifvel komma att inom kort gestalta sig, skall kätternes antal allt mera ökas; och om då någon sådan motsätter sig sitt barns vaccination, så *kan* en fanatisk läkare med lagligt våld taga barnet ifrån föräldrarne för verkställande af den medicinskt-sakramenterliga handlingen. Jag hemställer, om det icke är just ur en sådan synpunkt man framför allt bör betrakta hela denna fråga, ehuru detta icke vunnit Utskottets uppmärksamhet? Denna fråga om Kongl. Maj:ts makt, att på grund af sin grundlagsenliga lagstiftningsrätt i s. k. ekonomiska frågor (dit äfven de medicinska räknas) *kunna* genom sina tjänare, de må heta landshöfdingar eller länsmän, låta begå ett sådant slags våldshandling som den förut nämnda, tror jag vara allt för allvarsam för att icke böra af Riksdagen uppmärksammas.

I sista punkten har Utskottet slutligen yttrat någonting icke mindre märkvärdigt än allt det föregående; jag skulle nästan kunna derom säga, att ändan kröner verket. Det är der nemligen fråga om vaccination såsom ett vilkor för inträde i offentlig skola. Utskottet tyckes gilla detta, och anser således, att om ett *friskt* barn införes i en skola, så skulle detta vara till fara för medlärjungarne. Man skulle lika väl kunna säga, att om ett sedligt och välartadt barn införes i en skola, så är detta farligt för medlärjungarne. Låt det först hafva undergått bestraffning för någon begången förseelse, såsom ett skydd mot framtida förseelser! Utskottet tror ock, att föräldrar skulle frukta att hafva sina barn i skolan, om dessa der riskerade att komma i sällskap med ovaccinerade; och detta, ehuru det står hvar och en fritt att för kanske 25 öre få sina egna barn vaccinerade hos nästa barnmorska och derigenom, enligt den af staten godkända teorien, skyddade mot faran! Finnes det ett jota af logik i allt detta? Jag må säga, att om detta uttalande skulle, såsom jag ej förmodar, vara ett specimen af pedagogiken och logiken i det nya skolbetänkandet, hvaren ärade utskottsreferenten haft verksam del, så fruktar jag att i

Om vaccinationstvångets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstjänstvärdets afskaffande.
(Forts.)

fall vi båda lefva till nästa riksdag, vi komma att hafva åtskilligt obytt med hvarandra i den frågan.

Detta är hvad jag nu velat andraga i denna sak. Jag har gått igenom Utskottets betänkande och har icke något vidare att tillägga, utan anhåller endast om afslag å Utskottets framställning och bifall till motionen.

Herr von Friesen: Den föregående talaren hördes för en tid sedan uttala en varning för att diskussionen i denna Kammare skulle förvandlas till disputationsöfning. Genom det sätt, hvarpå han behandlat Utskottets nu föreliggande betänkande, har han emellertid sjelf slagit in på den väg, för hvilken han varnat, och frestat andra att göra det; jag vill dock för min del motstå frestelsen. Då han några gånger syftat på referenten inom Utskottet, så vill jag blott, på det icke misstanke må falla på någon annan, tillkännagifva, att det är jag, som varit denna referent.

Den ärade motionären påstod, bland annat i sitt anförande, att Utskottet hade bort upptaga till jemförelse med hvarandra de skäl för och mot vaccinationen, som i hans egna och andras skrifter i denna fråga finnas anförda. Jag vet dock icke, om detta bort eller kunnat ske. Motionären säger sjelf, att han under 12 år studerat detta ämne, och de, som skrifvit mot honom, hafva tvifvelsutan äfven egnat lång tid deråt; och då så väl han som de andre skrifvit ganska vidlyftiga arbeten om saken, så skulle Utskottet, om det på ett samvetsgrant sätt velat upptaga alla skäl och motskäl, hafva skrifvit ett mycket omfattande betänkande. Detta hade dock, tror jag, varit mindre lämpligt. För öfrigt, skulle icke Utskottet hafva öfverträdt sin befogenhet, om det, efter att endast tillfälligt hafva satt sig in i saken, velat skilja mellan dem, som egnat åratat åt arbetet på detta område? Mig förefaller det, att ett sådant tillvägagående af Utskottet skulle hafva varit väl tilltagset. Då kunde med skäl motionären, hvilken, så som Kammaren hört, har en grundlig och djup insigt i denna sak, hafva klandrat dem, som utan att ega en sådan insigt velat sätta sig upp såsom domare öfver honom.

Den ståndpunkt, Utskottet intagit, anser jag vara just den, som det bort intaga, och jag för min del fasthåller den fortfarande. Jag har läst skrifter af motionären i detta ämne samt äfven skrifter af hans motståndare, och det har gått med mig så som det torde gå med en hvar icke-fackman, som genomgår arbeten i en vetenskaplig stridsfråga: då man läser den ena partens skäl, tycker man, att den har rätt, och då man läser den andres, så tycker man åter, att den har rätt. Att under sådana förhållanden hafva uppträdt såsom skiljedomare hade icke varit riktigt; detta hade varit att bryta mot den aktning, man är skyldig den, som under så många år arbetat med denna fråga.

Jag vill således icke heller nu söka att bemöta de sakskäl, som här blifvit anförda — för min egen del står jag ganska nära den ståndpunkt, motionären intagit — men jag vill icke ställa ett person-

ligt tycke i jembredd vare sig med de skäl, han å sin sida anfört, eller med de skäl, som de andra anfört å sin sida.

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Herr Key: Det är en gengångare, inför hvilken vi här stå i afton. Herr Talman! Mine herrar! Sista gången han visade sig i den svenska Riksdagens öfverläggningsrum var 1863 under de gamla ständsriksdagarnes tid. Han blef då likasom vid föregående tillfällen inom Riksdagen stilla och i tysthet begrafven. Endast tvenne röster i *ett* stånd höjde sig för att uttala några välvilliga ord vid den graf, i hvilken han sedan dess lugnt hvilat. Men nu se vi honom åter lifslevande bland oss, och vi hafva nyss varit vittnen till, huruledes hans återuppväckare sökte hålla vid makt hans lifsgnista, huru matt och svag än denna är efter den visserligen varsamma, men på samma gång omsorgsfulla behandling, Utskottet lätit honom undergå. Det sätt, hvarpå den ärade motionären här försvarat sin motion, likasom en del uttryck i sjelfva motionen, tvinga mig att belysa några af hans uppgifter och påståenden. I motionen har han bland annat anfört och här äfven sökt göra troligt, att han ovedersägligen visat, att vaccinationen icke haft något att göra med koppornas aftagande i detta århundrade. Jag trodde, att detta uttryck »ovedersägligen» i motionen var ett tryckfel, men jag har nu hört, att förhållandet så icke är. Nog borde emellertid den ärade motionären veta, att detta påstående icke blott är vedersagdt, utan äfven, enligt de medicinske sakkunniges omdöme, fullständigt vederlagdt. För att belysa denna fråga, ber jag få förevisa en grafisk tabell öfver koppornas förekomst under sista hälften af förra århundradet och under det nuvarande århundradet till 1870. Vid den afdelning af denna tabell, som rör åren 1749 till och med 1773, kunna vi ej fästa mycket afseende, då på den tiden kopporna sammanfördes med andra exantematiska febrar, såsom mäsling och äfven skarlakansbefer. De kurvor, som finnas på tabellen, återgifva alltså härjningarne af samtliga dessa sjukdomar. Det enda vi för de åren böra fästa oss vid är den ytterst betydliga stegringen i dödsfallen som inträffade hvar 5:te å 6:te år, och som berodde på då återkommande svårare koppepidemier. Från och med 1774 skildes i den officiella statistiken andra utslagssjukdomar, och tabellen återger äfven från och med det året endast smittkoppornas årliga härjningar. Vi finna vid första ögonkastet huruledes ända till år 1800 ytterst svåra epidemier härjade hvar 5:te å 6:te år alldeles som förut. Den sista af dessa egde rum 1800, och hon var just en af de allra svåraste. För åren mellan de större epidemierna se vi kurvorna alldeles regelbundet sjunka ned liksom i vågdalar, d. v. s. smittkopporna härjade under de åren mindre starkt.

Det behöfves blott en blick på denna tabell för att slå ned motionärens påståenden. I smittkoppsepidemien 1800 dogo öfver 12,000 personer. Den var lika förhärjande, denna epidemi, som kolera-epidemien år 1834, och i medeltal dogo under sista hälften af förra århundradet omkring 2,000 personer årligen i Sverige på hvarje million människor.

Så står det till med motionärens stora upptäckt att kopporna,

*Om vaccinationstvångets
afskaffande.*
(Forts.)

som år 1800 härjade fullt ut lika mycket som koleran år 1834, skulle varit i så starkt aftagande i Sverige redan under förra århundradet före vaccinationens införande. Likaledes förmenar sig motionären hafva gjort samma upptäckt för andra länder, hvilket dock är någonting, som dessa länders vetenskapsmän icke vilja veta af. Hans uppgifter äro oförenliga med de faktiska förhållandena. Det motsäges t. ex. för England på det bestämdaste äfven af författare från början af detta århundrade. Moore, som 1857 afgaf en officiel berättelse till engelska parlamentet, uppgifver, att ur Londons mortalitetstabeller beräknats, att i början af 18:de århundradet dogo omkring $\frac{1}{4}$ och i slutet af samma århundrade $\frac{1}{10}$ af invånarne i smittkoppor, och han framhåller positivt, att smittkopporna tilltagit. En annan engelsk författare, som stod den svåra förvaccinatoriska tiden nära, skref 1806, att under de första 30 åren af 18:de århundradet kommo af 1,000 dödsfall 74 på smittkoppor, under de sista 30 åren åter ej mindre än 94; sålunda ett betydligt tilltagande. Från andra länder hafva vi uppgifter, som gå i samma rigtning, och författarens så kallade upptäckt sväfvar i luften. Hvarför förekommo icke några svårare epidemier hos oss i Sverige efter år 1800? Motionären har ansträngt sig att bevisa, att vaccinationen deruti icke kunde hafva någon del, men han har dervid förbisett en sak, som icke någon läkare kunnat förbise, nemligen att alla de personer, som på 1700-talet samt under den svåra epidemien 1800—1801 hade genomgått kopporna, voro skyddade för återfall i denna sjukdom. Hvertill nu kommer följande: Efter år 1800 inträdde helt naturligt och alldeles som under föregående århundrade en sänkning i smittkoppornas härjningar under de närmaste åren. En ny svårare epidemi kunde först väntas en 5 å 6 år derefter, när deras antal, som icke förut haft smittkoppor åter hunnit ökas tillräckligt för att åt en sådan epidemi erbjuda ett tack-samt fält; men under tiden hade vaccinationen inträdt. Under åren 1801—1803 vaccinerades ett stort antal barn. 1804 och 1805 vaccinerades öfver 47,000 personer, och sedermera under perioden från 1805 till 1810 vaccinerades årligen omkring 20,000, hvilket utgör omkring 25 procent eller ej mindre än $\frac{1}{4}$ af de födda. Alltså de äldre voro skyddade, liksom under föregående tider; och då nu till en början åtminstone $\frac{1}{4}$ af de nyfödda skyddades genom vaccinationen, sedermera allt flera och flera, alltsom vaccinationen trängde mer och mer igenom, tills den 1816 blef obligatorisk, så växte ej antalet af dem, som voro mot-tagliga för sjukdomen såsom förut, och derigenom kunna vi fullt förklara, hvarför ej någon svårare epidemi åter uppstod. En stegring i döds-fallens tal visar tabellen väl för åren 1807—1809, men tillräckligt material för en ny härjande epidemis uppkomst saknades. På 1820-talet voro dödsfallen jemförelsevis mycket få, men då hade redan vaccinationen allmänt genomförts. De äldre, som genomgått kopporna före eller efter 1800, voro deraf skyddade. Vi hafva nu i allmänhet icke någon föreställning om, huru kopporna härjade under den förvaccinatoriska tiden, det var knappast någon som undgick dem. Deras utbredning motsvarade mäslingens nu för tiden. De ansågos som en barnsjukdom, därför att de allra flesta fingo dem som barn,

och sedermera ej gerna fingo dem åter, liksom det ytterst sällan händer, att en person 2 gånger får mäsling. Omkring 90 procent af alla barn under 10 år hade haft denna sjukdom. Motionären anser såsom bevis emot vaccinationens skyddande förmåga, att den icke hade kunnat hindra uppkomsten af en epidemi sådan som t. ex. den, hvilken 1874 härjade i vårt land, och han framdrager detta såsom ett motiv för, att upphäfva vaccinationstvänget. Nu är förhållandet det, att vaccineringen ty värr icke genomföres så strängt, att icke en stor del barn blifva ovaccinerade. Denna försummelse är större eller mindre på olika ställen. I synnerhet är uraktlåtenheten i detta afseende stor i städerna, framförallt bland den lösa befolkningen. Härigenom växer småningom antalet af dem, som äro mottagliga för kopporna, och detta så mycket mera, om vaccinationen alltför allmänt uraktlåtes. En sådan epidemi, som inträffade år 1874, borde för oss vara en skarp varning att icke genom försummad vaccinering utsätta oss för faran af dylika epidemier. Den härjade värst i Stockholm och i städerna i allmänhet. Mer än hälften af alla dödsfallen egde rum i städer. Landsbygden, der vaccinationen är långt bättre genomförd, blef jemförelsevis skonad. Om man nu, såsom motionären gjort, tager denna epidemi såsom bevis för vaccinationens oförmåga att skydda oss emot epidemier, som lokalt kunna blifva mycket svåra, så är detta en grundfalsk slutsats. Det är den försummade vaccinationen och revaccinationen i synnerhet bland städernas invånare, som gör att epidemierna kunna få god näring. Det är just bland de icke vaccinerade som de härja.

Såsom bevis för vaccinen skyddande kraft vill jag anföra följande. Vaccinationen är icke byggd, såsom motionären predikar, på någon dogm eller auktoritetstro. Den hvilat på ett underlag af tusentals, ja milliontals experiment och en erfarenhet, som nu är mer än 80-årig. I dess första tider, innan den vann allmänt erkännande och anslutning utfördes, för att pröfva dess verkan af läkare och vetenskapsmän, experiment på många tusen personer. Dessa experiment tillgingo sålunda, att, sedan personen blifvit vaccinerad, ympades han med koppgift, taget direkt från en koppsjuk person. På den, som är mottaglig för kopporna, slår en sådan ympning an. Detta vet man med så mycket mera säkerhet, som under förra århundradet, inympning af koppgift var mycket allmänt i bruk just såsom skyddsmedel mot svårare koppor. Genom inympningen ville man åstadkomma en lindrigare koppsjukdom, hvars genomgående sedermera gaf skydd mot ny smitta och af den föranledd svårare sjukdom. Nåväl, när man nu i tusentals fall inympade koppgift på de vaccinerade, fingo dessa ej någon koppsjukdom. Ett mer exakt bevis kan ej lemnas. Det är alldeles samma förfarande som vi nu använda för att finna skyddsmedel mot andra sjukdomar, såsom t. ex. mjeltbrand hos djur, för hvilken sjukdom man äfven funnit det. Man har förebrått Jenner att han trodde sig kunna antaga, att vaccinen utgjorde ett skydd för koppor under hela lifvet. Det är ju klart, att man vid vaccinationens upptäckt ej kunde veta huru länge den skyddade. Motionärens påstående att ett enda fall, der vaccinationen ej gifvit skydd, skulle bevisa dess

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

oduglighet är grundfalsk. Det kan hända, att en person får 2 gånger skarlakansfeber; men detta är ett undantag från en väl konstaterad regel. Det kan hända, att en person får smittkoppor för andra gången, men detta är äfven undantag och sjukdomen blir i regeln oftast mycket lindrig. Vaccinationen kan ej skydda bättre än sjelfva sjukdomen, och i sjelfva verket veta vi nu, att dess skydd ej för alla räcker för lifvet. Vaccinen skyddar i allmänhet i 10 à 12 år alltså för den späda, genom hans farligaste barnatid, dock icke absolut. Uppstår en epidemi, angriper den endast ett jembörelsevis mycket ringa antal af de vaccinerade, och dessa få i regeln en lindrig sjukdom. Man har alltså funnit, genom tusentals experiment, att revaccination är nödvändig efter ett visst antal år och som vi alla veta, är den flerstades obligatorisk, för vissa kategorier af befolkningen. Vill man nu se hvilken betydelse det kan hafva för en befolkning, om den är vaccinerad eller icke, så hafva vi en omfattande erfarenhet att taga vår tillflykt till. Bäst dömer man af sådana fall, der de vaccinerade och de icke vaccinerade lefvat under lika förhållanden. Strax efter vaccinationens införande i England, insamlades af läkaresällskapet i London uppgifter från en mängd olika håll, från läkare och läkaresällskap i England om förhållandena under en då gående koppepidemi. Af dessa med mycken omsorg behandlade uppgifter framgår, att städer och hela distrikt, der vaccinationen införts, gått fria från sjukdomen, trots att kopporna på alla sidor härjade i deras omgifningar. Särskildt vill jag påpeka en rapport, meddelad från 1819; å en ort med en på 112 familjer fördelad befolkning af 603 personer, af hvilka 297 förut haft smittkoppor och 97 blifvit vaccinerade, men 215 icke voro vaccinerade, gingo utaf den först nämnda gruppen alla fria från koppor, af de vaccinerade insjuknade endast 3 individer, under det att af de 215 icke vaccinerade ej mindre än 200 angrepos af sjukdomen. Dylika exempel kunde anföras i massa; men vid denna sena timme på dagen vill jag icke trötta Kammarern dermed. Endast den upplysning ber jag få lemna att, enligt hvad konstateradt är, vid de koppepidemier, som grasserade på 1870-talet, dogo i de länder, der ymptvånget var infördt, nemligen i Sverige, England, Skotland och Bayern, 1,000 à 2,000 personer på 1 million, under det att i de länder, som då saknade ymptvång, såsom Frankrike, Belgien, Holland, Preussen och Österrike, antalet i koppor affidne uppgick till 5 à 6,000 personer på millionen. I Böhmen belöpte sig under tidrymden 1835—1855 bland mer än 3 millioner vaccinerade personer ett sjukdomsfall af koppor på 367, under det att af 90,000 icke vaccinerade hvar 12:te person angreps af sjukdomen. Att sådana siffror måste tillerkännas stor betydelse lär väl ingen fördomsfri människa vilja bestrida.

Detta hvad angår vaccinationen. Jag skall nu försöka att visa hvilken betydelse *revaccinationen* har. Man kan icke derpå erhålla bättre och mer talande exempel än från de länders arméer, hvarest revaccinationen blifvit införd. Vid hären i Würtemberg förekommo under tiden 1835—1870 — således under loppet af 35 år — bland de revaccinerade soldaterna blott 57 sjukdomsfall och intet dödsfall. I preussiska armén har, sedan revaccineringen der infördes, i medeltal

blott 1 soldat årligen dött i koppor under det att förut årligen 50 afledo i denna sjukdom. År 1871 låg hela 6:te armécorpsen i Breslau, under det att en koppepidemi der härjade bland den civila befolkningen. Under epidemien dogo i hela armécorpsen blott 3 soldater, och dessa voro *alla 3 icke revaccinerade*. Under senaste fransk-tyska kriget förekommo vid den tyska armén blott 263 dödsfall af koppor, under det att vid den franska armén, der vaccinationen och revaccinationen var i hög grad försummad, 23,469 man afledo i samma sjukdom. Båda härarne ändrade platser och voro lika utsatta för smitta, och sjukdomen fans i tyska armén men aflopp der bland de revaccinerade soldaterna så ytterst lindrigt.

Vid den bayerska hären har sedan 1843, då revaccinering der anbefaldes, icke en enda soldat dött i kopporna. Dylika fakta måste väl dock få anses gälla något mot de lösa påståenden, som motionären tillåter sig, då han vill bevisa saker, som bestämdt motsägas af erfarenheten.

Hvad angår dödligheten bland vaccinerade och icke vaccinerade i Sverige, har motionären här gjort åtskilliga beräkningar, grundade på några honom af vederbörande läkare vid koppsjukhuset privatim lemnade uppgifter. Dessa beräkningar äro dock så rakt stridande mot hvad erfarenheten från alla andra håll gifver vid handen, att jag icke kan fatta, på hvad sätt han fått i hop dem; några verkliga fakta har han ej heller här företett utan endast lösa påståenden.

Af offentliga uppgifter af de engelska hälsovårdsmyndigheterna till parlamentet rörande koppsjukdomen i London framgår t. ex., att enligt de omtalade beräkningarne under år 1881 af 469,000 vaccinerade barn under 5 års ålder 19 dogo, hvaremot bland de icke vaccinerade 41,000 barnen af samma ålder 244 dogo. I allmänhet visar sig, att dödsfallen bland de vaccinerade, som få kopporna, variera mellan 5 à 6 procent; bland de icke vaccinerade, som angripas, vexlar dödsprocenten mellan 20 och 50 procent. Detta såsom bevis på huru mycket mindre farlig sjukdomen är för dem som blifvit vaccinerade, äfven om de af den angripas. Af ofvan nämnda berättelse för år 1881 framgår vidare, att under nämnda år dödsfallen i London bland vaccinerade och ovaccinerade utgjorde pr milliontal invånare, räknadt inom alla åldersklasser, 90 af de vaccinerade och 3,350 af de ovaccinerade; bland personer under 5 år 40 procent, respektive 5,950, och mellan 5 och 20 år 61, respektive 4,520. Och den erfarenhet, som grundats på dessa med flera dylika siffror, är så stadfästad, att jag icke tror den kan rubbas af någon från annat håll hemtad erfarenhet.

Emot den ärade motionärens uppgifter om koppornas förhållande till de vaccinerade under epidemien 1874, uppgifter, som han skulle fått på ett härvarande sjukhus, har jag i öfrigt att åberopa förste stadsläkaren i Stockholm, som väl bör anses hafva reda på hithörande förhållanden. I sin embetsberättelse för 1874 framhåller han distriktsläkarnes klagomål öfver försummelse hos föräldrarne att vaccinera sina barn, till följd hvaraf de talrikt angrepos och fingo elakartade koppor med många dödsfall just bland dessa ovaccinerade, under det samma läkare tillika vitsordar att hos de vaccinerade barnen, då någon gång bland

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

dem kopporna förekomma, sjukdomen uppträder i mycket lindrig form; hvarjemte förste stadsläkaren för egen del uttalar sitt beklagande öfver de många vilseledande och förderffiga agitationer, som i staden bedrefs emot vaccinationen.

Jag öfvergår nu till frågan om de vådor, hvilka förmenas stå i samband med och kunna vara en följd af vaccinationen. Jag ber då till en början få citera ett förut af motionären berördt yttrande af den tyska kommissionen.

Den ärade motionären har citerat den tyska kommissionens berättelse så, som en viss potentat citerar bibeln. Högst annorlunda låter originalet. Jag vill ur det ordagrant återgifva det ifrågavarande yttrandet, då jag har ett referat deraf i min hand; det lyder: "ympningen kan under vissa omständigheter vara förenad med fara. Vid ympning med människolymfa kan faran för öfverförande af syfilis, om den än är utomordentligt liten, dock icke helt och hållet uteslutas. Af andra skador i följd af ympning förekomma, efter hvad som kan påvisas, endast tillfälliga sårjukdomar. Alla dessa faror kunna genom omsorgsfullt utförande af ympningen inskränkas till ett så litet omfång, att ympningens nytta oändligt öfverväger de eventuella skadorna. Efter ympningens införande har intet vetenskapligt påvisligt tilltagande af vissa sjukdomar eller af dödligheten i allmänhet gjort sig gällande, så att det kunnat ausas vara en följd af ympningen". Kommissionen har redan, som jag förut framhållit, förordat införandet af animal lymfa. Att tvista med motionären om ros-smittan är bunden vid sjelfva vaccinen är lönlöst. Jag får inskränka mig till den bestämda förklaringen, att om smittämnet förekommer och öfverföres vid vaccinationen, är detta helt och hållet en tillfällig förorening, som på intet vis tillhör vaccin-lymfan såsom sådan.

Då sålunda den ärade motionären sade, att orsaken till rosfebern skulle ligga i sjelfva vaccinen såsom sådan, så är detta en alldeles origtig uppgift. Om ros tillstöter, är den en särskild infektion och ligger icke i vaccinen, utan föranledes af en förorening i den rena och klara lympha, hvaraf vaccinen består. Ehuru motionären under 12 år arbetat emot vaccinationen och utgifvit en mängd skrifter i ämnet, har han icke trots allt sökande kunnat framlägga ett enda fall från vårt land, i hvilket syfilis genom vaccinationen inympats i människokroppen. Visserligen kan på detta sätt syfilis inympas, derom råder ej tvifvel, och det förefinnes en uppgift om att äfven i Sverige ett dylikt fall skulle inträffat 1817. Jag har icke någon vidare kännedom om detta fall. Det är allt för väl möjligt, att det verkligen kunnat vara ett fall af inympad syfilis. Från utlandet föreligga en del berättelser om sådana. Emellertid kan något sådant icke inträffa utan stor vårdslöshet vid vaccineringen, och de fall som förekommit äro ett alldeles försvinnande fåtal, om man betänker huru många millioner som undergått vaccination. Motionären har äfven i en liten skrift, benämnd »en vigtig uppfostringsfråga», framhållit en fara, som är för mig ganska öfverraskande. Han har fått reda på ett fårskinn i Tyskland. Det härstammade från ett får, som undergått vaccination, och det förevisades i ett sällskap för att mikroskopiskt undersökas.

Huru denna undersökning utföll, vet han icke, men då skinnet skulle försäljas, så förklarades det böra hänföras under rubriken »dålig» eller »utskott». Skinnet var, såsom sagdt, taget från ett får, som undergått vaccination, och till en början yttrar motionären sin tveksamhet, huru vida skinnet på en människa, som blifvit vaccinerad, skulle genom vaccinationen blifva en »dålig vara» eller »utskott», men han betänker sig ej länge. Redan på nästa sida i uppsatsen frågar han, om det kan vara skäl att för att rädda 8 procent göra de återstående 92 procenten af befolkningen till en i visst afseende »dålig vara» eller »utskott». När motionären i en för nationens väl så viktig fråga, som han i denna skrift behandlat, framkommer med dylika saker, så är han i sanning icke mycket betänksam. Då emellertid en fara kan förefinnas att genom vaccinering syfilis eller annan sjukdom öfverföres, har man på senare tiden öfvergått till bruket af s. k. animal lymfa, d. v. s. vaccin tagen från kalvar. Detta är infördt i Stockholm, och jag tror, att det skulle blifva en ganska lätt sak att förse hela landet med dylik vaccin, ty dertill skulle icke erfordras, efter hvad från sakkunnigt håll blifvit upplyst, högre anslag än 5- à 6,000 kronor om året. Någon fruktan för människans förfäande tror jag icke man i detta fall behöfver hysa, ty bakterierna föra nog icke fänaturen med sig och icke har man sett tecken till att hornknopparna börjat skjuta fram på dem, som blifvit på sådant sätt vaccinerade.

Den ärade motionären har vidare haft en uppgift, som torde tåla vid justering. När man söker ett säkert stöd för att visa att på andra ställen lagstiftningen här vid lag gått tillbaka, så bör man vara fullt förvissad derom. Motionären har, om jag hörde honom rätt, uppgifvit, att i 23 af 25 kantoner i Schweiz icke funnes obligatorisk vaccineringsskyldighet. Men enligt engelska helsovårdsstyrelsens rapport till parlamentet 1883 finnes sådan obligatorisk vaccination i alla kantoner utom i fyra. Jag kan icke afgöra vilkendera har rätt, men säkert är, att i nyssnämnda officiella rapport finnes en dylik uppgift.

Beträffande derefter frågan om statens rätt och dyfogenhet att ålägga vaccinationstvång, så får ju den individuella friheten i många andra fall lida intrång för det allmänna bästas skull. Vi få sålunda underkasta oss inskränkingar i vår frihet i fråga om karantän, och vid epidemiska sjukdomars utbrytande måste vi ställa oss vederbörandes bestämmelse till efterrättelse för att icke blifva skadliga för andra.

När vi vaccinera ett barn, så göra vi detta icke blott för barnets skull utan äfven derför, att underlåtenhet deraf kan innebära en fara för samhället.

Motionären har sjelf erkänt i sina skrifter, att barnadödligheten betydligt minskats genom vaccinationen, men han framkastar på fullt allvar den frågan, huru vida detta kan betraktas såsom någon fördel, emedan de räddade barnen ju sedermera likaväl dö i andra sjukdomar. Jag tror dock att dylika åsigtter icke någonsin skola blifva ledande för lagstiftningen, utan jag är öfvertygad om, att man alltid skall vara medicinen och helsovården tacksam för hvad den gör för att skona och skydda barnens lif. Motionären har yttrat att det kunde vara en smaksak, om en person ville

Om vaccinationstvångets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

dö i koppor, skarlakansfeber eller mäsling. Detta kunde väl vara sant, om döden stode för dörren och det stode en hvar fritt att under sådana förhållanden välja emellan dessa sjukdomar. Jag tror dock, att en fader eller moder, då de skola bestämma sig om de skola skydda sina barn från en hotande fara, under inga förhållanden böra vara tveksamma om hvad de skola göra, äfven om de skulle löpa risken att barnet, om det får lefva, kan i framtiden blifva utsatt för andra faror. Att de ej, på samma gång som de skydda det för koppor, jemväl kunna försäkra det mot andra farliga sjukdomar, torde ej på dem inverka.

Motionären har i sin motion äfven talat om samvetsfrihet. Jag tror dock att det icke länder samvetsfrihetens sak till fördel att indraga samvetet i en sådan ren helsovårdsfråga som denna är. Den kan på intet sätt sägas vara någon religions-, tros- eller moralisk fråga, utan den är en fråga, för hvars bedömande fordras insigt och erfarenhet. Man kan icke fråga sitt samvete om det är riktigt att vaccinera barnen eller ej, utan endast en grundlig insigt uti beskaffenheten af den erfarenhet som föreligger och den fara, som uraktlåtenheten kan medföra för samhället och individen, kan härvid blifva bestämmande. Och är jag ej fullt säker på min sak, då bör samvetets röst bjuda mig att väl betänka mig innan jag genom att trotsa ett lagbud, som är tillkommet för att skydda och främja det allmännas väl, utsätter ej blott mitt barn utan äfven andra menniskor för fara.

Motionären har en uppfattning, som är ganska egendomlig och hvilken jag nyss berört, men till hvilken jag dock med några ytterligare ord vill återkomma innan jag slutar. Den ärade motionären har nemligen sagt, att han finner det ligkiltigt, om barnen dö i koppor, skarlakansfeber, mäsling eller difteri, hvadan det icke skulle vara någon vinst att söka tillintetgöra kopporna genom vaccinering, utan, så synes han resonnera, låtom oss släppa Barrabam lös eller, med andra ord, låtom oss släppa kopporna lösa, ty barnen kunna i alla fall dö i andra sjukdomar, och då är det ju ingen vinst att deras lif skyddas endast för denna sjukdom. Detta säger motionären tydligt i sin skrift, och här har han nu uttalat sig i samma riktning på det bestämdaste, men jag tror dock icke någon skall vilja vara med honom om att vi, därför att vi icke kunna hindra att difteri, skarlakansfeber m. fl. sjukdomar, bland barn skörda talrika offer, gerna kunna släppa lös mensklighetens största plågoris — kopporna, för att kämpa mot nämnda sjukdomar, genom att i förhand göra undan mördandet och på sådant sätt minska antalet barn, bland hvilka de kunna härja. Jag kan icke föreställa mig, att Kammaren skall kunna vara med om detta eller att nu lösa de band, hvori kopporna äro fjettrade, hvaraf följderna kunde blifva att de åter skulle anställa lika stora härjningar som förut, om de bröto ut bland en ovaccinerad befolkning.

På grund af hvad jag anfört yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Med Herr Key förenade sig Herrar *Wretlind* och *Lönegren*.

Herr *Waldenström*: Det kan ju anses vara mycket förmätet

af mig att vilja göra en gensaga mot en sådan auktoritet som professor Key: jag har ju inga medicinska kunskaper. Men jag må säga, att när jag läste Utskottets betänkande och såg, huru Medicinalstyrelsen anfört, att "erfarenheten beträffande vaccination med godt ympämne och i öfrigt på rätt sätt utförd åtminstone icke inom vårt land gifvit något stöd för sanningen af omförmälda beskyllning, att nemligen derigenom farliga sjukdomar skulle grundläggas i människans organism, eller att blodförgiftning deraf skulle blifva en följd"; så blef jag ganska förbluffad. Märk hvilka sväfvande uttryck: *med godt ympämne — på rätt sätt utförd — åtminstone icke i vårt land* o. s. v. Jag vill icke på något sätt söka bestrida vad Professor Key sagt om vacciness förmåga att skydda mot koppor. Men äfven om detta är sant, har dock saken också en annan sida, från hvilken skäl kunde hemtas, som, om de än icke *nödga* till vaccinationstvängets upphäfvande, likväl göra ett sådant upphäfvande önskvärdt.

Jag ber att få meddela, huru en annan medicinsk auktoritet, nemligen Professor Mesterton, i Upsala läkareförenings tidskrift, tryckt i Upsala 1872, yttrar sig i förevarande fråga. I början af afhandlingen heter det:

"Det bedröfliga faktum, att syfilis bibringats barn vid vaccination och anstält stora förödelseer bland de späda patienterna, har allt sedan andra årtiondet af vårt sekel ådragit sig läkarnes uppmärksamhet. På senare tider hafva *sådana fakta hopat sig* och i sammanhang med den lifliga diskussionen af syfilisfrågan i allmänhet framkallat en hel litteratur, hufvudsakligen förvarad i de medicinska tidskrifterna." Märk: fakta hafva *hopat sig*. I sanning vackra bevis på vaccineringsens ofarlighet.

Vidare heter det: "*Köbner* i Breslau har i en afhandling, införd i 3:dje årgångens 2:dra häfte af Archiv für Dermatologie und Syphilis, uppställt en tabell öfver alla *säkert kända* ympfall, der vaccin, tagen från syfilitiskt barn, föranledt syfilis. Tabellen omfattar en tid af 55 år, från 1814 till 1869 och upptager 324 personer, mest späda barn, ympade från syfilitisk stamympning. Af dessa hafva 222 *blifvit smittade*, 61 kommit lyckligt undan utan smitta, hvaremot utgången för 41 barn blifvit okänd. Från sålunda med syfilis inoculerade barn, hos hvilka dock först normala vaccinkoppor utvecklats sig, hafva ytterligare 47 barn blifvit ympade, och af dessa hafva blott 8 smittats, de öfriga förblifvit friska."

Vidare berättar författaren följande upprörande historia: "Den 24 Maj 1861 blef en 11 månader gammal, skenbart frisk och från friska föräldrar härstammande gosse, Giovanni Chiabrera, ympad med vaccinympa, förvarad i glaskärl och tagen från okänd person. Den lille Giovanni hade, såsom sedermera blef upplyst, under 2 månader näst före vaccineringsen varit vårdad och ammad af en med notorisk syfilis behäftad qvinna. Vaccineringsen lyckades fullkomligt; den 2 Juni voro vaccinkopporna fullt utvecklade och begagnades då till ympning på 47 andra barn. Vid ympningen hade, såsom uttryckligen angifves, blod medföljt lymphan från Giovannis koppor. Af dessa 47 barn blevo 38 syfilitiska. Från ett af dessa barn, Louise Manzoni, vaccinerades

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstodngets
afskaffande.
(Forts.)

ytterligare den 12 Juni 17 andra barn, af hvilka 7 smittades. Smittan spridde sig från de späda till deras familjer, och olyckan väckte en sådan uppmärksamhet, att en vetenskaplig kommission afsändes till stället, en by vid namn Rivalta i Piemont. 4 månader efter ympningen konstaterade kommissionen, att Giovanni Chiabrera led af allmän syfilis i form af erythem kring anus, infiltrater i förhuden, cachexi och alopeci. Barnets moder hade äfven blifvit infecterad, 6 af barnen hade redan dött, alla de andra voro ännu sjuka af syfilder, condylomer, sår, iriter och alopeci. De syfilitiska symptomerna hade visat sig tidigast 10 dagar efter ympningen. Alla hade ännu på ympstäl-lena sår eller kopparfärgade ärr efter ulcerationer. 4 ammor hade dessutom smittats af barnen. En månad derefter hade ännu ett barn dött, de öfriga voro, efter lämplig behandling, stadda i konvalescens, men 6 ammor hade ytterligare blifvit smittade. I September hade antalet smittade ammor växt till 20, hvarjemte 2 äkta män smittats af sina hustrur, äfvensom några syskon af de vaccinerade barnen. Följande året i Februari fördes alla de ännu sjuka, ett antal af 80 personer, deraf 49 barn och 31 fullvuxna, till Turin för att vårdas. Jag kunde anföra flere likartade historier om vaccinsyfilis, men fallet i Rivalta kan vara nog såsom ett exempel och utvisar äfven tillräckligt hvilka olyckor, som derigenom kunna åstadkommas. — Hör hvilka utsigter! När man läser sådant, blir det svårt att tro, att farhågorna för vaccineringen äro så alldeles att förakta, som Professor Key velat göra troligt. Men nu följer det mest upprörande af allt. "För att kunna förklara dessa olycksfall, måste man naturligtvis utforska på hvad sätt smittan härvid meddelas. Sker det genom sjelfva den klara vaccinlymphan eller på något annat sätt, d. v. s. genom lymphans tillfälliga förorening med någon annan vätska eller syfilitisk produkt från ympningen? För att få svar på denna fråga, har man austält särskilda experimenter. *Taupin* på hospital S:te *Eugenie* i Paris har i stor skala gjort ympning på friska barn med ren och klar vaccinlympha från syfilitiska. Försöken ha upprepats af *Bidart*, *Bousquet*, *Heine*, *Montain*, *Schreier*, *Cullevier* och *Girault*. *I intet enda fall har härigenom syfilis meddelats de vaccinerade barnen.*" Man har således gått ända derhän, att man i vetenskapligt intresse gjort ympning på friska barn från veterligen syfilitiska. Det är så, att håret kan resa sig på ens hufvud. Vi må hoppas, att den medicinska vetenskapen i vårt land icke så snart skall nå denna demoniska höjd, åtminstone icke förr än "kaninkällaren" blir färdig.

Förf. fortsätter: "*Beaumés*, *Sperino*, *Fridinger*, *Sigmund* och *Bæck* i Kristiania anställde ympningar med blandning af vaccinlympha och syfilitiska produkter eller syfilitiskt blod på bäraren sjelf eller på förut syfilitiska. Dessa försök ha i allmänhet ej ledt till något bestämdt resultat, i det ympningen antingen misslyckades eller ock blott gaf upphof till chancre eller syfilitiska sår."

Samme *Bæck* i Kristiania "ympade 7 sekundärt syfilitiska barn, som förut hvarken varit vaccinerade eller haft smittkoppor, med en blandning af lympa och chancresecret. I alla fall uppstodo endast syfilitiska sår. Barnen ympades sedermera med ren vaccinlympha, och nu

utvecklade sig normala vaccinkoppor. *Bidenkap* omtalar ett par försök af *Bæck*, der ympningen gjorts på *föret ej syfilitiska* leprösa personer med lymfa, blandad med syfilitiskt blod. I intetdera fallet uppstod syfilis, i det ena normala vaccinkoppor och derjemte *en vacker chancrepustel*. — Mycket vackra saker! Tänk: en vacker chancrepustel! — “De *hittills* gjorda experimenten ha således föga bidragit till besvarande af den uppställda frågan.“

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Vi ha således ännu nya försök att vänta på de arma små barn, som äro underkastade vaccinationstväng!

Vidare afhandlas i denna uppsats medlet för den syfilitiska smittans öfverförande. Somliga anse det vara blodet. Men derom tillägger författaren: “Emot denua åsigt uppträdde bland andra Melchior Robert 1862 och senast har Köbner ställt sig i opposition mot det exclusiva antagandet af blodteorien, framhållande bland annat Roberts sats, att de direkta inoculationsförsöken med syfilitiskt blod af Walter m. fl. endast i 27 procent af fallen lemnat positivt resultat, under det att i de kända fallen af ympning med vaccin från syfilitiska barn icke mindre än 66 procent af de ympade blifvit syfilitiska“. Och vidare heter det: “Man kan mot Köbners åsigt om blodets mindre betydande rol vid vaccinsyfilis göra den invändningen, att de *hittills kända försöken med inoculation på friska af syfilitiskt blod* äro för få för att man af procentförhållandet af fall med positivt resultat skulle kunna draga någon slutsats om blodet såsom mer eller mindre kraftigt bärare af det syfilitiska contagiet. Dessa inoculationsförsök hafva också utförts af till en del ovana experimentatorer, och icke alltid med tillbörligt afseende på det för dylika inoculationer lämpligaste stadiet af den syfilitiska processen“. Jag ber att få fästa herrarnes synnerliga uppmärksamhet på dessa ord. Man har enligt dem att vänta flera försök med inoculation af syfilitiskt blod *på friska barn*, och dessa försök verkställda *af mer vana experimentatorer*, af experimentatorer, som *bättre förstå att bedöma det för dessa inoculationer lämpligaste stadiet af den syfilitiska processen!* I sanning härresande utsigter! Arma barn, arma föräldrar!

Författaren tillägger sedan: “Om den hemska möjligheten af vaccinsyfilis insåges och begreps af alla föräldrar, så fruktar jag, att många af Sveriges späda medborgare komme att förblifva ovaccinerade, på grund af *den ringa garanti*, som vaccinationen, så som den nu bedrifves i vårt land“ — märken väl, mine herrar: “*den ringa garanti*“ — som vaccinationen “*i vårt land*“, alltså icke bara i utlandet, “lemnar mot vaccinsyfilis. En föga bildad laicus, klockare, barberare, folkskollärare eller dylikt konstitueras till vaccinator. Han får sig tillsändt några vaccinglas och börjar nu vaccination, utan kännedom om, hvarifrån hans vaccin härstammar, om från syfilitisk person eller ej, utan förmåga att urskilja, om de första barn, han dermed vaccinerar, äro syfilitiska eller ej. Den på detta sätt erhållna första generation af lymfa ympar han nu vidare och så undan för undan, utan den ringaste garanti för att han icke på de små stackarne inympar syfilis på samma gång som vaccin. Ändtligen skickar han till vaccinepöten några glas med torkad lymfa, som sedan i sin tur

Om vaccinationstvångets
afskaffande.
(Forts.)

sändes till en annan lika kvalificerad vaccinator, och samma hazardspel börjas å nyo. Sannolikt hafva i Sverige (märk: i Sverige) under årens lopp många (märk: icke få utan många) olycksfall härigenom åstadkommits, ehuru de icke blifvit uppmärksammade eller åtminstone ej offentliggjorda. Det är ovilkorligen statens pligt att tillse, det sådana faror undvikas, och att den af staten föreskrifna vaccinationen icke måtte utsätta de späda barnen för en större fara än den, som vaccinationen är ämnad att förekomma“.

Jag gör icke något yrkande, men jag har ansett det vara min pligt att framlägga några utdrag ur denna artikel, hvilken jag för 10 år sedan första gången till min stora förskräckelse läste hos min broder i Upsala. Jag tror att det kan vara skäl att icke precis på rak arm förakta de farhågor, som i detta afseende göra sig gällande hos många, helst som våra medicinska auktoriteter sjelfva tala om faror, som förefinnas i vårt land så väl som i något annat.

Herr Jönsson i Mårarp: Af de långa vetenskapliga föredrag vi nu fått höra, har jag fattat endast det, att motionären protesterar mot auktoritetstro. Men skulle vi, som icke förstå något af läkekonsten, förlora vår tro på läkarne, finge vi vända tillbaka till våra kloka gubbar och gummor. I så väl föreliggande som andra dithörande ämnen anser jag likväl läkarne hafva större insigter än vi, och skulle det verkligen vara något tokeri med vaccinationen, kan man med samma skäl påstå, att det är tokeri med gymnastik, massage m. m. dylikt, som nu äro på modet, men 10 eller 20 år härefter möjligen äro lika vanryktade som nu vaccinationen. Äfven de nu begagnade olika slaggen af bad, såsom saltbad, gyttjebad m. fl., skola möjligen snart också vara på tok. För min del hyser jag och behöfver hysa förtroende för både den teologiska och den medicinska vetenskapen och vill icke söka kloka gubbar och gummor, hvilket jag ju måste göra, om min tro på läkarne rubbades.

Herr Wieselgren: Jag kan icke bestrida Herr Waldenströms rätt att uppfatta "sin pligt", äfven då den leder honom att för oss föredraga sådana tidskriftsuppsatser, som dem vi nu fått höra; men jag frågar, huru det skulle gå med Kammarens förhandlingar, om en hvar af oss skaffade sig andra tidskrifter eller vetenskapliga afhandlingar och derur uppläste större eller mindre delar. Skulle icke ett sådant tillvägagående verka en betänkelig obstruktion af riksdagsarbetet och allt för betydligt inskränka den tid, vi så väl behöfva för mera resultatbringande sysselsättningar? Vi äro ju hvarken ett läkaresällskap eller en samling "åhörare", som den förste ärade talaren behagade kalla oss, utan folkrepresentanter; såsom sådane hvarken kunna eller ens behöfva vi hafva sakkunskap i alla möjliga här förekommande frågor; vi endast representera den mening, som ibland folket gör sig gällande, hvilken mening i förevarande fall enligt min öfvertygelse är i öfverensstämmelse med den af Utskottet uttalade.

Jag kan icke underlåta att säga den ärade motionären några allvarliga ord i trots af hans gråa hår, ty han har verkligen allt för

mycket uppträdt såsom öfersittare. Han påstod, att det existerat ett visst samband mellan Svartmangatan och det Tillfälliga Utskottet, och han yttrade derjemte att denna fråga skulle behandlats på samma sätt, som om den, hvilken tviflade på någon af den katolska kyrkans dogmer, skulle derom tillfrågat den ofelbare påfven. Det förefaller mig, som om motionären icke skulle hafva visat sig så vred, om han i detta fall sjelf fått vara påfven. Han yttrade nemligen, att han velat "sätta Utskottet i stånd att" begripa frågan, att han lemnat "sina böcker i ämnet" till Utskottet, att han "erbjudit referenten i Utskottet än vidare upplysningar", o. s. v. allt i tydligt syfte att få instruera Utskottet i rigtning *emot* "statsmedicinen". Hade det lyckats, torde han ej heller ha påstått sig "lika gerna kunna kasta sin motion på gatan", som lemna den till Utskottets bedömande. Men jag vill påminna honom, att ingen af Utskottets ledamöter sjelf anhållit att få yttra sig öfver motionen. Det är Andra Kammarens förtroendeuppdrag, som *tvungit* dem dertill, och då de gjort det efter bästa förstånd och öfvertygelse, synes mig, att den, som behöft "i tolf år studera detta ämne" för att vinna sina insigter, borde med mera grannlagenhet bemöta dem, som haft så mycket kortare tid att fullgöra ett må hända *emot* deras önskan dem ombetrodt uppdrag.

Till min förvåning klandrade den ärade motionären Utskottet äfven därför, att det dröjt med afgifvande af dess utlåtande. Jag är öfvertygad, att Kammarerna skall känna sig öfverraskad, då jag nu upplyser, att anledningen till dröjsmålet varit, att motionären *sjelf anhållit* derom.

Jag skall icke tillåta mig ingå i sjelfva saken utan endast åberopa mig å hvad Utskottet och Herr Key deruti anfört. Herr Talman, jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr *Öberg* instämde med Herr *Wieselgren*.

Herr P. A. *Siljeström*: Jag kan icke rätt gilla den metod, som den ärade talaren på stockholmsbänken använt i sitt försvar för vaccinationen. Han yttrade sig i ogillande ton om "gångare"; men jag kan icke neka, att det något förvånat mig att utafen vetenskapsman, som står på höjdpunkten af sin vetenskap, få höra ett försök att vilja vederlägga vetenskapliga åsikter, som uttalas år 1885, med åberopande af åsikter, som från 1850 eller 1860-talen uttalades vid våra riksdagar. Om motionen är en gångare från 1863 hvad syftemålet beträffar, skulle detta tillintetgöra effekten af den erfarenhet, som i denna fråga utvecklat sig i hela Europa sedan 1863, då det egentligen är under de sista 10, 15 åren som forskningen i detta fall gjort några väsentliga framsteg? Den ärade talarens bevisföring för öfrigt var att framkasta lösryckta uppgifter från olika håll, utan egentligt sammanhang och på ett sådant sätt, att ingen gerna kan annat än vid skrifbordet och i studerkammaren upptaga dem till undersökning och besvarande. Jag skall därför inskränka mig till att blott upptaga en och annan detalj till granskning. Hvad jag i dessa särskilda fall kom-

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

mer att anföra, torde kunna vittna om den större eller mindre betydelsen af det öfriga.

Den ärade talaren har yttrat, bland annat, att revaccinationen vid den preussiska armén bevisat vaccinationens stora nytta, i det dödligheten vid armén är märkbart mindre än i medeltal bland den öfriga befolkningen. Detta är sant. Men jag förmodar den ärade talaren känner Professor Vogts undersökningar, bland andra, i afseende just härpå. De ädagalägga, att, om man jemför dödligheten i den preussiska armén, icke med förhållandet bland nationen i sin helhet, utan med den del af befolkningen, som befinner sig i samma ålderskategori med de värnpligtige, så har den civila befolkningen snarare ett litet företräde i det afseende hvarom fråga är. Men det är icke ovanligt, att herrar läkare, för att försvara vaccinationen, jemföra folkklasser, hvilka äro i sin kraftigaste ålder och af flere skäl mindre mottagliga för sjukdomen, med befolkningar, som innefatta kanske barnen under 1 år, som ännu icke hunnit blifva vaccinerade och som i allmänhet lätt duka under, och på grund af de siffror, som så erhållas, sluta att det är de ovaccinerade som löpa största risken.

Ett annat faktum, som åberopats, är att under fransk-tyska kriget 1870—71 dödligheten i koppor var oerhörd i franska armén, under det att densamma i den revaccinerade tyska armén var så godt som ingen. Vi ha hört talas om gengångare och vi känna alla den gamla sagan om Thors bockar, som slagtades hvarje qväll, men på morgonen stego upp igen lika krya. Detta må nu vara saga; men det finnes verkligen ännu i dag ett slags djur, som tyckas besitta den lifaktigheten, jag vill säga medicinska ankor. En sådan är den af min ärade motståndare åberopade uppgiften. Kort efter det fransk-tyska kriget meddelades i en medicinsk tidskrift i Wien de sifferuppgifter, som nämnts (i fall de, som jag förmodar, äro rätt citerade), men dessa uppgifter hafva aldrig blifvit verifierade, oaktadt man både på officiel och icke officiel väg försökt att få reda på saken. Det oaktadt hafva de gått såsom trosartikel från medicinsk tidskrift till medicinsk tidskrift, från tidning till tidning. Hundrade gånger har man visat betydelselösheten af alltsammans; men så snart det blifvit fråga om att försvara vaccinationen, har man aldrig uraktlåtit att draga fram den medicinska ankan från Wien, tills hon omsider lifslevande uppenbarat sig i svenska Riksdagens Andra Kammare. Huru förhåller det sig nu med hela denna historia? Enligt trovärdiga uppgifter så, att vid Bazaines armé kopporna verkligen rasade förfärligt, men att denna armé verkligen var revaccinerad före krigets början. Revaccinationen är nemligen vid franska armén obligatorisk likasom i den tyska. När deremot en armé under Faidherbes befäl uppsattes i slutet af kriget, hade man icke tid med sådana småsaker som vaccination, och i den armén voro kopporna af ringa eller ingen betydelse. Men det märkvärdigaste i denna sak återstår ännu att omförmäla. Ingen, som var närvarande då frågan om anslag till arméns träng afhandlades i denna Kammare, kan hafva glömt min ärade motståndares vältaliga försvar för saken, under det han, för att gifva styrka åt sina argument, beströdde hela svenska jorden, jag tror från Ystad till Haparanda,

Om vaccinationstveångets afskaffande.
(Forts.)

med döende och sårade, som anropade vår hjälp. Han anförde då äfven, såsom bevis för angelägenheten af en god sjukvård i fält, huru under det ofvannämnda fransk-tyska kriget dödligheten var så oändligt mycket större i den franska än i den tyska armén, just emedan sjukvården i den förra var sämre än i den senare. Nu använder han samma krig och samma sakförhållande i afseende på den större dödligheten för ett annat ändamål. Förra gången gälde det att försvara trängen; då var dödligheten i franska armén större, derföre att sjukvården var sämre. Nu gäller det att försvara vaccinationen; då är det icke längre bristande sjukvård, utan bristande vaccination, som gör dödligheten i koppor större i den franska armén än i den tyska. Man skulle eljest tro, att om i den franska armén dödligheten i tyfus var flere gånger större än i den tyska, så borde samma orsaker, som åstadkommo detta, äfven hafva kunnat åstadkomma en större dödlighet i smittkoppor. Men då hade icke vaccinationen fått sin rätt.

Den ärade talaren har meddelat åtskilliga andra sifferuppgifter, som jag dock icke anser mig böra upptaga till granskning. Äfven jag kunde hafva åtskilliga siffror att framdraga; men sådant skulle till ingenting tjena, då det verkligen är omöjligt att här på stående fot fatta sanna betydelsen af den ena eller andra sifferuppgiften. Men talaren nämnde i sammanhang med dessa siffror en sak, som jag dock ber att få fästa mig vid, nemligen att dödlighetsprocenten skulle vara mycket större bland ovaccinerade än bland vaccinerade kopp-patienter. Ja, detta är också en sådan der medicinisk villfarelse, som, ehuru många gånger påpekad, man ändock ej skyr att åberopa till försvar för vaccinationen. Man för de ovaccinerade på ena sidan med inberäkning af barn och äldre, och på andra sidan, de vaccinerade, hvilka alltid äro äldre eller i allt fall öfver vaccinationsåldern. Nu vet man att smittkoppor är till icke ringa del en barsjukdom — ehuru på senare tider mindre än förr — likasom att alltid mortaliteten bland de små barnen är stor. Om man nu lägger den förra kategorien på ena vågskålen och den senare på den andra, huru kan resultatet blifva annat än det uppgifna? Jemföras samma åldrar, blir resultatet ett helt annat.

Vidare har talaren nämnt något om ros-åkommor såsom följer af vaccinationen. Detta är nu en medicinsk fråga, hvarom jag icke gerna vill yttra mig. Men då han nekar att sådana kunna uppkomma genom sjelfva vaccinationsprocessen, så kan jag icke annat än hänvisa till de officiella tyska auktoriteter, hvilka jag förut åberopat, oberäkadt åtskilliga andra, som, just i fråga om denna animala vaccin, som nu rekommenderas, påpeka, att om man än genom bruk af den animala vaccinen kan undvika faran af öfverflyttandet af venerisk smitta eller möjligen äfven af tuberkulos vid vaccinationer, så har man likväl ingen garanti mot de ifrågavarande ros-åkommorna och deras följer.

Den ärade talaren upprepar ännu, hvad man så ofta hört, att just inga fall af syfilis såsom följd af vaccinationen blifvit observerade här i Sverige. Han tyckes således vilja förneka den erfarenhet, som i det fallet i utlandet vunnits, och som numera icke längre är

Om vaccina-
tionstvångets
afskaffande.
(Forts.)

omtvistad. Men hvarföre har man hos oss ingenting funnit? Måne ej derföre att man icke sökt? Den engelske läkaren Hutchinson, som kanske allvarligare än någon undersökt detta förhållande, anmärker huru svårt det ofta är att med full visshet konstatera ett faktum af denna beskaffenhet; och oaktadt han egnat många år åt dessa undersökningar, har han icke funnit mer än ett jemförelsevis mindre antal. Men detta ensamt är dock tillräckligt bevisande. Att sådana fall torde vara temligen allmänna torde, bland många andra exempel, framgå deraf, att för ett par år sedan i Algier vid revaccinationen af ett franskt regemente icke mindre än 58 man på detta sätt smittades.

Med afseende på något, som af den ärade talaren citerades, vill jag be att få uppläsa följande yttrande af en ansedd engelsk läkare, sir James Paget, som visar huru själfva vaccinationen uppfattas af en medicinsk auktoritet, som för öfrigt är anhängare af skydds-teorien. "Fortgången af vaccin- eller variolös förgiftning af blodet visar oss", säger han, "att ett permanent sjukligt (morbid) tillstånd hos denna vätska åstadkommes genom inverkan af dessa specifika gifter på densamma; och ehuruväl detta tillstånd, för så vidt det skyddar individen från att vidare angripas af samma sjukdom, må så till vida anses utöfva ett välgörande (beneficent) inflytande på kroppsekonomien, så måste det icke desto mindre betraktas såsom ett sjukligt tillstånd." Om således vaccinationen, äfven under antagande att den har förmåga att skydda mot smittkoppor, likväl inom organismen åstadkommer ett "permanent sjukligt tillstånd", bör icke hvar och en själf få afgöra, huruvida han vill underkasta sig en operation, som medför ett sådant resultat? Har man rätt att, då det visat sig, att i medeltal af 100 personer aldrig mer än 8 dött i smittkoppor, och således något behof af skydd mot koppor icke existerar annat än för detta lilla procenttal, *tvinga* de öfriga 92 procenten att låta vaccinera sig, för att så få organismen bragt uti ett "permanent sjukligt tillstånd", och detta ovilkorligt?

Den ärade talaren har velat bestrida mina uppgifter från Schweiz och har dervid åberopat uppgifter från år 1883. Dessa uppgifter hafva emellertid det felet att vara för gamla. Den senaste underrättelse, jag erhållit rörande det successiva upphäfvandet af vaccinations-tvånget i de särskilda kantonerna, daterar sig från ett par eller tre månader tillbaka, och hela detta arbete har fortgått endast under de två, tre sista åren; men min ärade motståndare tyckes i denna sak vara allt för stor älskare af antiqviteter.

Hvad samvetet beträffar, hvarom den ärade talaren äfven yttrat sig och med afseende hvarpå han hänvisat oss till "insigt och erfarenhet", så anhåller jag endast för min del att der vid lag få använda min egen insigt och min egen erfarenhet till ledning för hvad jag vill eller icke vill i afseende på min egen kropps behandling, utan att i det fallet få mig några medicinska åtgärder påtvingade.

Blott ännu en sak ber jag att få tillägga. Hvarom är fråga? På 1700-talet veta vi att smittkoppypmpning begagnades och förordades af de medicinska auktoriteterna. Åtskilliga läkare i Sverige ville att den skulle göras obligatorisk. Denna smittkoppypmpning är emellertid

så farlig, att den nu är i ett och annat land vid straff förbjuden. Så kom ungefär vid århundradets början vaccinationen, som sedermera blifvit obligatorisk i vårt land, likasom i många andra, och nu efter några och åttio år säger man oss, att äfven denna är farlig, om den brukas så som den hittills brukats, och att man måste införa en ny vaccinationsmetod; men naturligtvis vill man göra äfven denna senare obligatorisk! Jag frågar: skall ett folk vara nödsakadt att allt efter vexlande medicinska teorier underkasta sig tvångslagar? Är det ringaste rim och reson i något sådant?

Jag vill icke upptaga tiden längre och skall således icke svara på hvad den ärade talaren från Göteborg anmärkte mot mig, utan i det fallet låta fem vara jemnt. Jag ber nu blott att få med några ord sammanfatta de olika synpunkter, ur hvilka jag betraktar frågan, och i korthet angifva hvad jag egentligen afsett med motionen. Jag vill således ingalunda beröfva klockare och barnmorskor den tillfredsställelsen de möjligen kunna finna i erhållandet af en vaccinationsmedalj; men jag måste förvånas öfver en medicinalstyrelse som, på samma gång den förföljer qvacksalvare, upphöjer klockare och barnmorskor till ledamöter af fakulteten, ty detta sker, när i vaccinationsreglementet fordras, att klockare och barnmorskor skola kunna bedöma, om en vaccin är oskadlig eller icke, något som de förnämste läkare i Europa, hvilka dermed sysselsatt sig, förklarar sig icke kunna göra. Jag vill icke heller förmena någon landtman att möjligen få sälja en eller annan kalf för vaccinationsbehof; ehuru det gör mig ondt om djuret, i fall det äfven skulle komma att användas för vivisektionsändamål, hvilket ligger nära till hands att misstänka, efter det i allt fall måste dödas. Jag vill icke hindra någon att låta vaccinera sig sjelf eller de sina, om det vore natt och dag, ehuru jag måste beklaga de barn, som eventuelt kunna komma att uppoffras för en medicinsk vidskepelse. Jag vill icke hindra läkarne från att göra alla möjliga undersökningar om koppor och vaccin, blott ej af det slaget som de af Herr Waldenström omnämnda, men jag måste beklaga en vetenskap, som låtit sig sjunka så djupt under den vetenskapliga nivån, att den påkallar länsmans och fiskalens biträde för upprätthållande af sina doktriner. Jag vill icke hindra Kongl. Maj:t och Medicinalstyrelsen att utfärda så långa och så många reglementen som helst rörande vaccinationsväsendet, ehuru jag måste beklaga, att så höga auktoriteter skola behöfva använda en enda minut af sin dyrbara tid på sådana barnsligheter. Jag begär endast att, med den upplysning svenska folket för närvarande besitter, hvar man må få döma för sig sjelf i hvad som rörer skötseln af hans egen kropp. Jag begär, att Kongl. Maj:ts allena-styrande i medicinska frågor icke må gå ända derhän att gifva underordnade myndigheter en sådan makt som den, att rycka barnet ur modrens famn för att, mot hennes vilja, föras bort att vaccineras. Något annat yrkar jag icke. Vaccinationsväsendet må tills vidare gerna för mig få vara som det är. Riksdagen må dertill gifva anslag, och Kongl. Maj:t och Medicinalstyrelsen må ordna all dithörande verksamhet såsom hittills. Men låt den personliga friheten i detta fall få vara oantastad — det är allt hvad jag begär; och en sådan

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvångets
afskaffande.
(Forts.)

begäran synes mig vara både billig och fullt konstitutionel. Jag vågar därför anhålla, att Kammaren måtte bifalla denna begäran och sålunda gifva Medkammaren tillfälle att jemväl yttra sig i frågan, om ej för annat, dock på det att den Kammaren må få den företrädesrätten att, i fall den så finner för godt, häfda medicinsk auktoritet och Kongl. Maj:ts envælde i medicinska ärenden.

Herr Thermænius: Det är en händelse, som ser ut som en tanke, att två sådana motioner behandlas efter hvarandra. Enligt den förra motionen begärde motionären, att man skulle pålägga en tunga på församlingarna genom att anställa examinerade biträden för att förekomma dödligheten bland barn och barnaföderskor, och Kammaren har sagt nej till den motionen. Nu har en annan motionär föreslagit att lemna frihet för den enskilde att efter godtfinnande få begagna eller icke begagna sig af en preventiv åtgärd mot en viss sjukdom, om hvilken åtgärd man dock icke är så säker, att den är preventiv och som för individen i fråga kan hafva ganska vådliga följor. Jag kan därför icke tro, att Kammaren nu skall handla tvärt emot det beslut, som fattades vid förra frågan, och det är på grund af det votum Kammaren i förra frågan afgaf om Herr Wretlinds motion som jag yrkar bifall till Herr Siljeströms nu föreliggande motion.

I detta yttrande instämde Herr *Ekman*.

Herr Key: Hvad de af Herr Waldenström med så mycken tillfredsställan upplästa långa sjukdomshistorierna beträffar, vet jag icke, hvad de egentligen höra hit, då de mestadels tillhöra försök gjorda i sammanhang med syfilisationer, en behandlingsmetod just mot syfilis. Att syfilis kan följa af vaccination har äfven jag uppgifvit, och är ej tvifvel underkastadt, lika litet som att det i ytterst sällsynta undantagsfall verkligen skett. Historien om den der italienske gossen är något, som är allmänt bekant. Den har kommit igen och om igen, och det är till stor del på den, man grundar sin farhåga om spridning af syfilis genom vaccin. För min del är jag fullt ued om, att alla möjliga försigtighetsmått böra vidtagas, så att man må använda ett fullt rent vaccinnämne. Genom den animala vaccinationen aflägsnas den skynt af fara, som nu kan förefinnas. Hvad beträffar motionärens yttrande om Vogts uppgifter, kan jag här icke ingå i några detaljer rörande den polemik som de föranledt. Hans beräkningar äro emellertid så grundligt vederlagda af andra författare; att revaccinationens införande nedbragt den årliga siffran för döda i koppor i preussiska armén från 50 till 1 kan hvarken Herr Vogt eller motionären bortresonnera. Motionären har ytterligare uttalat betänkligheter mot vaccinationens och revaccinationens skyddande kraft, men några tillstymmelse till bevis för sina satsar hörde jag icke att han framlade, och mot dem stå inga dogmer, ingen auktoritetstro, såsom han behagar påstå, utan en 80-årig erfarenhet, grundad på millioner fall och som ideligen blifvit pröfvad, alltid ledt till samma resultat och nu är så fastslagen att den ej kan rubbas. Jag tror, att hans subjektiva uppfattningar icke

kunna hafva något att betyda mot dessa resultat. Att barnadödligheten minskats, att allmänna dödligheten minskats och medellifslängden betydligt ökats efter vaccinnens införande kan ingen förneka. Andra förhållanden kunna medverka till det senare, men huru vaccinationen sänker barnadödligheten, derpå hafva vi färska bevis, såsom från tvångsvaccinationens införande i Skotland 1865. Motionären har ett egenomligt sätt att öfversätta orden i de medicinska skrifter han läser, detta helt enkelt därför att han ej förstår dem. Han tolkar den föreskriften för vaccinationens utförande att denna skulle göras superficially, som här betyder att insticket ej får göras för djupt, utan endast ytligt, ytterst i huden, så som en uppmaning att man icke skulle gå grundligt till väga. Med denna tolkning söker han göra sannolikt, att man vid de tidigare kontrollförsöken ej gått grundligt och noggrant till väga. Vidare hafva vi nyss hört, huruledes han åberopat ett yttrande af den utmärkte engelske läkaren Paget såsom stöd för det påståendet, att vaccinationen skall göra människan sjuklig. Paget använder nemligen benämningen "morbid" för blodets förändring men, såsom den ärade motionären sjelf mycket väl vet, säger han att denna morbida förändring är välgörande. Kan han verkligen mena att en sjuklighet är välgörande? Nej, med morbid menar han en afvikelse från det förutvarande eller, om man så vill, det ursprungliga normala tillståndet; men visst ej något som är menligt för lif eller helsa. Att tala om en välgörande sjuklighet måtte väl motionären medgifva slår öfver i det orimliga. Motionären är med sin motion och sina påståenden en gengångare, så grundlig som någon kan vara. Hela hans framställning är en anakronism, under en tid då vi kommit ända derhän att vi kunna i laboratorierna frambringa andra vaccinämnen, som skydda mot andra sjukdomar, såsom t. ex. mjeltbrand. Jag vill dock icke uppehålla tiden längre med detta.

Motionären hade väl en ansats till en vederläggning af den der enligt hans mening märkvärdiga uppgiften från franska armén, ehuru den var ett faktum. Han menade sig hafva funnit en anka, men hon flög honom ur händerna. Herrarne torde alla hafva lagt märke till att sjelfva vederläggningen uteblef. Följden för franska armén af den stora dödligheten i koppor inom den, och af den visshet man vann om de försummelse som egt rum, blef emellertid skärpta bestämmelser för revaccination, hvilka utfärdades 1877. Då motionären nu begärt upphäfvandet af vaccinationstvånget, torde herrarne betänka, att det icke har att göra med något som kan hänföras under samvetsfrihet, ej heller eller ytterst sällan med betänkligheter, som skulle kunna göra sig gällande efter ärliga sträfvan den att vinna verklig visshet i saken, utan vi hafva i regeln att göra med en frihet, som okunnigheten, likgiltigheten och vårdslösheten skulle begagna sig af till stor fara för samhället.

Jag tror att denna Kammare bör väl betänka sig, innan den blottställer samhället för följderna af ett beslut om vaccinationstvångets upphörande. Om vaccinationstvånget skulle upphöra, så skulle naturligtvis en stor del föräldrar och målsmän, vare sig af likgiltighet eller okunnighet eller vilseledda genom agitationer, försumma att låta

Om vaccinationstvångets afskaffande.
(Forts.)

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

vaccinera sina barn, och vi kunde då med allt skäl befara att när som helst få en lika svår koppepidemi som den vi hade här i Stockholm 1874 och som blef så förhärjande just på grund af vårdslösad vaccination. Det är något som man bör hafva i minnet. Och hafva herrarne mod att fatta ett sådant beslut, som, efter hvad 80 års erfarenhet visat, kan förorsaka tusentals människors död om året, ja, då må det ske, men jag tror att det blir ett ansvar, som kommer att kännas något för tungt att bära. Och jag ber att ännu en gång få påpeka, att om sedan detta århundrades början flere millioner människor blifvit vaccinerade och det under denna långa tid inträffat ett och annat olycksfall, så måste det vara en alldeles försvinnande obetydlighet gent emot de frukter vaccinationen frambringat.

Herr Wretlind: Ehuru jag genom att instämman med Herr Key redan gifvit min åsigt till känna i denna fråga, vill jag dock med anledning af Herr Thermæni anförande be att få yttra ett par ord.

Jag erkänner riktigheten af hans påstående, att, då Kammaren nyss afslog min motion, Kammaren för att handla konsekvent borde bifalla den nu föreliggande. Men just därför, att Kammaren handlade illa *då*, så måste jag nu yrka på bifall till Utskottets förslag rörande denna motion. Jag är icke någon odelad vän af vaccinationen, utan har tvärt om mina betänkligheter mot densamma. Jag studerade den ärade motionärens skrifter i detta ämne, när de för åtskilliga år sedan utkommo i bokhandeln, och med anledning deraf har jag också ansett mig skyldig att följa den utländska literaturen på detta område, och jag erkänner, att jag kommit till den öfvertygelsen, att vaccinationens skyddande kraft mot smittkoppor omöjligen kan bestridas. Att den dock äfven kan medföra stor risk, hvilket här kanske allt för bjert blifvit framhållet, torde icke någon läkare vilja förneka. Det gifves sällan någonting godt, som icke också medför något ondt. Men af två onda ting bör man, såsom ett gammalt ordspråk säger, föredraga det minsta; och jag tror, att det minst onda i detta fall är att bibehålla vaccinationen. Jag för min del vågar åtminstone icke taga ansvaret på mig för dess afskaffande.

Jag vidhåller därför mitt instämmande med Herr Key i hans yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr P. A. Siljeström: Min ärade motståndare yttrade sig så patetiskt i sitt sista anförande, att jag nästan kunnat känna mig böjd att öfvergå till hans åsigt, om ej min egen åsigt i det fallet vore grundad på så säkra fötter, att ingen pathos förmår att rubba min öfvertygelse. Men jag är icke ovan vid det språket. Man försäkrar och försäkrar, att vaccinationen är en himmelens välsignelse, som kommit till oss här på jorden, och sedan söker man att på allt sätt skrämman för vådan af att icke begagna sig af den välsignelsen. Den metoden användes endast allt för ofta, men bättre vore, om man ville taga litet bättre reda på hithörande sifferuppgifter och tyda dem på ett mera vetenskapligt sätt än som vanligen sker. En liten anmärkning kan jag till slut icke undertrycka: min ärade motståndare yttrade, i fråga

om något jag anført i öfversättning från en engelsk medicinsk författare, att det icke är något »sjukligt» tillstånd, som uppkommer, då, enligt sir James Paget, blodet förändras genom vaccinationen, utan blott något »icke normalt». Men ett icke normalt tillstånd, är det icke ett sjukligt? Sådana der små medicinska spetsfundigheter torde man göra bäst uti att lemna å sido, om man än är aldrig så intresserad för att försvara vaccinationen.

Om vaccinationstvängets afskaffande.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, enligt de gjorda yrkandena dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Då votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott hemställt i Utlåtandet N:o 8 (i samlingen N:o 19), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit den af Herr P. A. Siljeström i ämnet afgifna motion.

Voteringen, på öfligt sätt verkställd, utvisade 90 Ja och 40 Nej; hvadan Kammaren alltså fattat beslut i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 15, i anledning af väckt motion om ändring i § 89 Regeringsformen.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 8 b, angående väckt motion om öfverflyttande på staten af skyldigheten att aflöna städernas magistrater och polis;

N:o 10 c, angående uppförande å fjerde hufvudtiteln af ett anslag till lindring af rustnings- och roteringsbesvären;

N:o 10 d, angående väckt motion om anslag till försvarsväsendets stärkande;

N:o 11 b, angående uppförande å femte hufvudtiteln af ett anslag till lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.;

N:o 11 c, angående väckt motion om anslag till försvarsväsendets stärkande;

N:o 12 c, med anledning af väckt motion om anslag till bestridande af en del af kostnaden för allmänna vägars underhåll;

N:o 57, i anledning af väckt motion om rotehållares befriande från byggande och underhållande af trossbod samt trossens fortskaffande till och från mötesplatserna;

N:o 58, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster.

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Memorial N:o 6, med anledning af Kamrarnes olika beslut i fråga om föreslagna åtgärder i och för upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor.

Bevillnings-Utskottets Betänkanden:

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition N:o 46, angående med Portugal afslutad handels- och sjöfartstraktat;

N:o 10, angående ifrågasatt nedsättning af tullen å kaffe och socker, m. m.

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 57, i anledning af väckt motion med förslag till lag om aktiebolag;

N:o 58, i anledning af väckt motion om förändrade föreskrifter rörande utbetalning af ersättning till vittnen i brottmål;

N:o 59, i anledning af väckt motion om utsträckning af tiden för beväringens vapenöfningar samt om inrättande af en landstorm;

N:o 60, i anledning af väckt motion om reglering på ändrade grunder af väghållningsbesväret; och

N:o 61, i anledning af väckt motion om tillägg till 2 mom. i 12 § af förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.